

Kadınların Yokluğu: G20, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Küresel Ekonomik Yönetişim

James Heintz

University of Massachusetts, Amherst

Özet:

Dünyanın “önde gelen ekonomi forumu” olduğunu ilan eden 20’ler Grubu (G20), günümüzde dünya ekonomisinin karşılaştığı en acil zorlukları ele almak üzere oluşturulmuştur. İstikrarsızlığı azaltmak ve gelecek finansal krizlerin önüne geçmek de bu zorluklar arasındadır. G20, paylaşılan ve kapsayıcı büyümeyi hedeflediğini taahhüt etmiştir. G20’nin bu taahhüdüne bakılırsa, grubun politika çerçevelerinde, zirve ve bildirimlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği meselelerine bu kadar kayıtsız kalması çarpıcıdır.

Bu raporda G20’nin stratejileri ve bu stratejilerin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkileri incelenecektir. Raporda G20’nin, politikasını oluşturup gündemini belirlerken, bunların kadın ve erkekler için ne tür sonuçlar doğuracağını ciddi anlamda göz önünde bulundurmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun nispeten değiştiğine dair belirtiler de var; 2012 yılında Meksika’daki Los Cabos Zirvesi’nde cinsiyet eşitliğinin gözetileceği taahhüt edildi. Buna rağmen cinsiyet eşitliğinin ciddiye alınıp alınmayacağına dair sorular bakidir. G20 içinde dengeli bir temsiliyet söz konusu değil; mevcut durumda G20 üyesi ülkelerin devlet başkanlarının yalnızca yüzde 25’i kadın. Resmi hükümet temsilcileri, yani “şerpa”lar arasında ise bu oran daha da düşük; bu temsilcilerin yalnızca yüzde 15’i kadın.

Geniş tabanlı ekonomi politikalarının sonuçları, toplumsal cinsiyete göre değişiklik gösterir; zira toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerinin ekonomideki değişikliklerle etkileşimi, kadın ve erkekler için birbirinden farklı sonuçlar doğurur. Toplumsal cinsiyet körü politikaların cinsiyet ayrımı gözetmeyen politikalar olduğu pek söylenemez. Kapsayıcı büyüme taahhüdünün gerçekleştirilebilmesi için, G20’nin ekonomik yönetişime yaklaşımındaki toplumsal cinsiyet yanlılığı tespit edilmelidir.

Bu raporda G20’nin *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ile bunu takip eden zirve ve süreçlerinde tespit edilen mali politika, para politikası, küresel yeniden dengeleme, finansal düzenleme, ticaret, sosyal koruma ve istihdam gibi politika alanları incelenecektir. G20 tüm bu alanlarda politika yürüteceğini taahhüt ettiyse de, şimdiye dek uygulamada beklentileri karşılayamamıştır.

G20, hükümet borçlanmaları ile kamu borçlarının azaltılmasını gerektiren bir “mali konsolidasyon” stratejisi benimsemiştir. Mali konsolidasyon vergilerin arttırılması yoluyla da sağlanabileceken, harcama kesintilerinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Para politikasıyla ilgili olarak da G20, fiyat istikrarına vurgu yapmıştır. Alışıla geldik şekliyle bu istikrar, istihdamı olumsuz etkilemesi muhtemel olan düşük faiz oranlarının bir hedef olarak görülmesini içerir.

Bu politika tutumlarındaki toplumsal cinsiyet taraflılığının çok sayıda muhtemel kaynağı bulunmaktadır. Harcama kesintileri ve kısıtlayıcı para politikaları, erkeklere kıyasla kadınların istihdamını daha olumsuz yönde etkileyebilir. Mali konsolidasyon, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden programların kamusal kaynaklarını kısabilir. Daha düşük harcama

seviyeleri ile sıkı kredi politikalarıyla ilişkilendirilen daha yavaş büyüme ve yüksek işsizlik, hanehalkı gelirlerinin düşmesine neden olup kadınların ücretsiz emeği üzerindeki baskıları arttırır.

Uluslararası ticaret; döviz kuru politikaları, çok taraflı ticaret müzakereleri ve büyük ihracatçı ülkeler ile ithalatçı ülkeler arasındaki küresel ekonominin “yeniden dengelenmesi” gibi çok sayıda G20 politikasından etkilenmektedir. Kadınlar erkeklerden farklı işlerde çalıştığından, ticaret rejimindeki değişiklikler, ekonominin farklı sektörlerini farklı biçimlerde etkilemekte ve bu değişikliklerin kadınlarla erkeklerin istihdamı üzerinde birbirinden farklı sonuçları bulunmaktadır.

G20, 2008 küresel krizine neden olan koşulların ortaya çıkmasını engellemek adına finansal düzenlemeyi güçlendireceğini taahhüt etti. Düzenleyici reform gündemi; yeni bankacılık standartları uygulayacağını, muhasebe pratiklerini uyumlulaştıracağını, borsa dışı türevleri düzenleyeceğini, kredi derecelendirme kurumlarının rolünü gözden geçireceğini ve “iflas etmek için fazla büyük” addedilen kurumların teftişini kuvvetlendireceğini temin etmektedir. Krizler kadın ve erkekleri farklı biçimlerde etkilediğinden, finansal reformun toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkileri önemlidir, fakat reformların uygulamada zayıf kaldığı söylenebilir. G20 sosyal koruma politikalarının iyileştirilmesi gerektiğini de kabul etmiştir. Sosyal koruma, sadece krizden en kötü biçimde etkilenenlere destek olmakla kalmaz, talebi teşvik ederek ekonominin iyileşmesini de destekler. Etkili sosyal koruma politikalarının geliştirilebilmesi için cinsiyet dinamiklerinin hesaba katılması gerekir.

G20, 2010 yılından itibaren küresel kalkınma meselelerini üstlenmiştir. G20'nin *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı* ile *Çok Yıllı Kalkınma Eylem Planı*'nda ekonomik kalkınma için dokuz başlık belirlenmiştir. Bu başlıklar; altyapı, insan kaynakları gelişimi, ticaret, yatırım ve iş yaratma, gıda güvenliği, sosyal koruma, finansal tabana yayılma, yurtiçi kaynakların harekete geçirilmesi ve bilgi paylaşımından oluşur. Kalkınma gündeminde toplumsal cinsiyet eşitliğinden açık bir biçimde bahsedilse de, gündemin odağı büyük oranda eğitim ve sağlık alanlarındaki toplumsal cinsiyet farkıyla kısıtlı kalmıştır. *Kalkınma Eylem Planı*'nın süresi bu yıl sona eriyor. G20 yeniden düzenlenmiş bir Eylem Planı ve 2015 yılı sonrası için kalkınma gündemini oluştururken cinsiyet eşitliğini; istihdam, sosyal koruma, ücretsiz bakım emeği, varlık sahipliği, finansal tabana yayılma, kadına yönelik şiddet ve üreme hakları gibi meseleleri de içerecek şekilde tüm politika çerçevesine entegre etmelidir.

Rapor, bu analize dayanarak beş somut tavsiyede bulunmaktadır:

1. Toplumsal cinsiyetin G20'nin gündemine entegre edilmesi için bir *Ekonomi Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile ilgili Araç Takımı*'ni hazırlayacak bir G20 Görev Gücü oluşturulmalı;
2. toplumsal cinsiyet eşitliğinin G20'nin iki ana politika çerçevesinde- *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ile *Kalkınma Eylem Planı*- tam anlamıyla dile getirilmesi temin edilmeli;
3. toplumsal cinsiyet eşitliği IMF, OECD ve WTO gibi uluslararası örgütlerin G20 izleme faaliyetlerine dahil edilmeli;
4. G20'deki ve uluslararası çapta cinsiyet eşitliğindeki ilerlemenin değerlendirilebilmesi için var olan cinsiyet eşitliği göstergeleri kullanılmalı ve yeni göstergeler geliştirilmeli; ve

5. *Ekonomi Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile ilgili Araç Takımı* ve G20'nin cinsiyet eşitliğini ilerletmekle nasıl sorumlu tutulabileceği konularında ana paydaşlarla bir danışma süreci başlatılmalıdır.

Bu tavsiyeler benimsendiği takdirde, G20'nin politika önceliklerine toplumsal cinsiyetin entegre edilmesi için önemli adımlar atılmış olacak ve mevcut durumda paylaşılan ve kapsayıcı olan bir büyüme hedefini zedeleyen bir eksiklik giderilmiş olacaktır.

Giriş

20'ler Grubu (G20), 2008 küresel ekonomi krizi sonrasında, ileriki yıllarda uluslararası ekonomik yönetimi şekillendirme potansiyeline sahip, etkili yeni bir küresel kurum olarak ortaya çıktı. G20 kendini, finansın ve ekonomik faaliyetlerin küreselleşmesiyle ilişkilendirilen acil sorunları ele almak üzere oluşturulmuş, "önde gelen küresel ekonomi forumu" olarak tanımlar.¹ G20 bu işlevi yerine getirdiği ölçüde, G20'nin politika pozisyonları küresel ekonominin geleceğine yön verecektir. G20 ekonomik büyümenin paylaşılması ve kapsayıcı olması gerektiğini kabul eder. G20'nin kapsayıcı büyüme taahhüdüne bakıldığında ve kadınların küresel nüfusun yarısını oluşturduğu düşünüldüğünde, G20'nin kendi içinde, zirve bildirimleri ve politika pozisyonunda toplumsal cinsiyet eşitliği meselelerine bu kadar kayıtsız kalınması şaşırtıcıdır.²

Bu raporda G20'nin yapısı, politika odağı ve taahhütleri toplumsal cinsiyet eşitliği açısından ele alınacak, grubunun paylaşılan büyüme taahhüdü incelemeye tabi tutulacaktır. Ekonomik işbirliği ve koordinasyonun yürütüldüğü büyük bir forum olan G20'nin aldığı kararlar ile yaptığı açıklamalar, bölüşüm üzerindeki etkilerinden ötürü kritik önemdedir. Ekonomi politikalarının erkek ve kadınlar üzerindeki etkileri de bu etkiler arasındadır. G20'nin paylaşılan büyüme yaklaşımının gerçekleştirilebilmesi için, büyüme rejimlerinin, makroekonomik yönetim ve finansal politikaların toplumsal cinsiyet yanlılığını nasıl pekiştirdiği ya da zora soktuğu tespit edilip anlaşılmalıdır.

G20 üyesi devletlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda izledikleri politikaların ayrıntılı bir biçimde incelenmesi bu raporun kapsamını aşmaktadır. G20'nin ekonomileri, kültürleri, kalkınma seviyeleri ve toplumsal cinsiyet dinamikleri birbirinden farklılık gösteren çeşitli üyeleri bulunmaktadır. Politika kararlarının toplumsal cinsiyete özgü sonuçları, bu farklılıklara göre değişmektedir; benzer politika yaklaşımlarının da farklı ülkelerde farklı etkiler yaratmasını bekleyebiliriz. Bundan ötürü bu raporda, G20'nin benimsediği stratejilerden hareketle, ekonomi politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğini nasıl etkileyebileceği üzerinde durulacak, bu politikaların tek tek ülkeler üzerindeki etkileri değerlendirilmeyecektir.

Rapor şu şekilde düzenlenmiştir: Bir sonraki bölümde G20'nin tarihine bakılacak; grubun toplumsal cinsiyet eşitliğini tanıdığı, ancak şimdiye dek bu eşitlikle asgari düzeyde ilgilendiği gösterilecektir. Daha sonra raporda, politika pozisyonlarının kadın ve erkekler üzerindeki etkileri bakımından nasıl değerlendirileceği sorusu ele alınacak; "toplumsal cinsiyet köru" ve "toplumsal cinsiyet ayrımı gözetmeyen" müdahaleleri birbirinden ayrıştırılacaktır. Bu temel tesis edildikten sonra raporda, G20'nin öncelik verdiği çok sayıda politika alanındaki muhtemel toplumsal cinsiyet yanlılığı incelenecektir. Öncelik verilen alanlar arasında mali politikalar, para politikaları ve döviz kuru oranları, küresel yeniden dengelenme, finansal düzenleme reformu, uluslararası ticaret müzakereleri ve sosyal koruma ve istihdam politikaları gibi alanlar bulunmaktadır. Her tematik alanda, politika pozisyonlarıyla ilişkili toplumsal cinsiyet dinamikleri incelenmektedir. Daha sonra raporda, G20'nin küresel

kalkınma yaklaşımı ve geleceğin kalkınma gündemi ele alınacaktır. Kısa bir sonuç kısmında da tartışma özetlenecek, ana tavsiyeler öne çıkarılacaktır.

20'ler Grubu ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

İlk G20 toplantısı, 1999 yılında Doğu Asya, Rusya ve Latin Amerika'yı etkileyen bir dizi finansal krizin sonrasında Berlin'de düzenlenmiş, ancak daha genel anlamda küresel ekonominin istikrarına ilişkin endişeleri dile getirmiştir.³ Bu aşamada grup, maliye bakanlıkları ile merkez bankaların üst düzey temsilcilerinden oluşmaktaydı. G-7 ve G-8⁴ gibi önceki gruplara kıyasla G20, gelişmekte olan ve hızla gelişen ekonomilerin artan önemini görmüş, kuruluşuyla daha fazla ülkenin üyeliğini mümkün kılmıştır.

2008 küresel finansal kriziyle birlikte G20'nin profili önemli ölçüde yükselmiş, G20 temsiliyeti de maliye bakanlıkları ile merkez bankalarından ülke liderleri seviyesine doğru değişmiştir. Devlet başkanları seviyesindeki ilk G20 toplantısı 2008 yılında Washington, D.C.'de gerçekleştirildi. Bu tarihten itibaren G20, krize verilen tepkiler ve daha genel anlamda küresel ekonomik yönetim meseleleri ile ilgili bir dizi zirve gerçekleştirmiştir.

G20'nin çekirdek üyeleri, 19 ülke ile Avrupa Birliği'nin temsilcilerinden oluşur.⁵ Buna ek olarak G20'de Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası da temsil edilir ve her zirvenin Başkan'ı, belirli G20 toplantı ve zirvelerine yaklaşık beş ülkeyi ve başka uluslararası örgütleri daha davet eder.

G20'nin çekirdek üyeleri, hiçbir resmi kriter olmaksızın iki kişi tarafından tespit edilmiştir. Bu kişiler Kanada'nın Maliye Bakanı Paul Martin ve ABD Hazine Sekreteri Lawrence Summers'tır.⁶ Gruba davet edilen ülkelerin "sistemik açıdan önemli" olduğu, kısmen de önemli coğrafi bölgeleri temsil ettiği düşünülmüştür.⁷ G20'nin kalıcı bir sekreteryası ya da idari kadrosu bulunmuyor; bunun yerine zirveler ve toplantılara dönüşümlü başkanlık ev sahipliği yapılır. G20 faaliyetlerinin idaresinin, mevcut başkan, geçmişteki başkan ile gelecek başkandan oluşan bir troyka tarafından denetlenmesi öngörülmüştür. Mevcut troyka Rusya, Meksika ve Avustralya'dan oluşmaktadır.

Grubun ekonomik politika ve yönetime yaklaşımı, Eylül 2009'da düzenlenen Pittsburgh Zirvesi'nde geliştirilmiş olan *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*'nde ortaya konulmuştur.⁸ Çerçevenin ana bileşenleri arasında şunlar bulunmaktadır:

- Uzun vadede istikrar ile kısa vadede ekonomik dalgalanmalara verilen tepkileri dengeleyecek sorumlu mali politikalar uygulamak;
- dalgalanmaları ve gelecek ekonomik krizlerin gerçekleşme ihtimalini düşürmek amacıyla finansal denetim ve düzenlemeleri güçlendirmek;
- açık ticaret ve yatırım politikalarını sürdürürken cari işlem açıkları ile fazlalarının hacmini azaltmak amacıyla ülkeler arası ödemelerin dengesinde iyileştirmeye gitmek;
- fiyat istikrarına ve piyasanın belirlediği döviz kuruna odaklanan para politikaları benimsemek;
- büyüme performansını ve ekonomik güvenlik ağlarını geliştiren yapısal reformlarda bulunmak; ve

- yoksulluğu ve ülkeler arası eşitsizlikleri azaltan, küresel ölçekte dengeli ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı teşvik etmek.

Bu çerçeve daha sonraki G20 zirvelerinde geliştirildiyse de, temel makroekonomik politika alanları aynı kaldı. Paylaşılan, kapsayıcı ve sürdürülebilir büyümenin gerekliliğinin sonraki zirvelerde tekrar teyit edilmiş olması önemlidir. Her ikisi de 2010 Kore Zirvesi'nden çıkmış olan *Seul Eylem Planı* ile *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*, istihdam ve iş yaratma, yeşil büyüme ve “paylaşılan” büyüme meselelerinin önemine tekrar dikkat çekmiştir. Burada kasıt, G20'nin büyüme ve kalkınmayı teşvik eden ekonomi politikalarından korunmasız grupların da faydalanmasını temin etmektir.⁹ 2011 yılında gerçekleştirilen Cannes Zirvesi'nin sonuç bildirisinde de uluslararası işbirliğinin “herkesin yararı için” taşıdığı önem vurgulanmıştır.¹⁰ 2012 Meksika Zirvesi'nin *Bildirge*'sinde de güçlü, *kapsayıcı*, sürdürülebilir ve dengeli büyümenin gerekliliği üzerinde durulmuştur (vurgu bana ait).¹¹

Bu paylaşılan ve kapsayıcı büyüme, yoksulluğu ve ekonomik eşitsizlikleri azaltma taahhütleri, ekonomi politikalarının ve makroekonomik dinamiklerin toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısıyla yönetilmesi gerektiğini ortaya koyar. Kadın ve erkekler arası eşitsizlikler sürdürdüğü veya arttığı sürece büyüme “kapsayıcı” olamaz. Yoksulluğun azaltılabilmesi için bekar kadınların geçindirdiği türden korunmasız aile ve hanelerin tespit edilmesi gerekir. Ekonomik eşitsizliğin çeşitli boyutları arasında toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler de bulunmaktadır. Bu nedenle G20'nin paylaşılan büyüme taahhüdü, toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeye de odaklanmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesi ancak yakın zamanda resmi G20 belgelerinde tanınmıştır. Toplumsal cinsiyet meselesinin tanındığı 2012 Meksika G20 Zirvesi Liderler Bildirisi'nde şöyle belirtilmiştir:

“Kadınların ekonomiye ve toplumsal hayata tam anlamıyla katılımının önündeki engelleri kaldırmak ve G20 ekonomilerinde kadınlar için daha fazla ekonomik imkân yaratmak adına somut adımlar atacağımızı taahhüt ediyoruz. Beceri eğitimleri, maaş ve ücretler, işyerinde görülen muamele ve bakım emeği sorumlulukları da dahil olmak üzere her alanda toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerleteceğimizi kesinkes taahhüt ediyoruz.”¹²

Los Cabos bildirisi, G20'deki toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir dönüm noktasıdır. Meksika zirvesinden önce kadın veya toplumsal cinsiyet meseleleriyle ya çok az derecede ilgilenilmiş ya da hiç ilgilenilmemiştir.¹³ Pittsburgh Zirvesi'nden beri yayınlanan zirve bildireleri arasında “kadın,” “toplumsal cinsiyet,” ve “çocuk” kelimeleriyle arama yapıldığında, karşımıza sadece kadınların işgücüne katılımının artırılması yönünde çağrıda bulunan *Cannes Büyüme ve İstihdam için Eylem Planı* referans olarak çıkarılır.¹⁴

Los Cabos bildirisinde kullanılan dile rağmen, toplumsal cinsiyet meselelerinin uygulamada da ciddiye alınıp alınmayacağına dair endişeler baki. Her şeyden evvel kadınların G20'nin kendi içindeki temsiliyeti bir mesele. Örneğin, hâlihazırda G20 üyesi ülkelerin devlet başkanlarının yalnızca yüzde 25'i kadın.¹⁵ Avrupa Birliği hariç 19 üye ülkenin beşinde kadınlar kamu liderlerinin yüzde 10'undan azını oluşturuyor. Bu ülkeler Suudi Arabistan, Japonya, Kore, Hindistan ve Endonezya'dır.¹⁶ Kamu liderleri ülkelerce belirlendiğinden, küresel bir kurum olarak G20'nin liderlerin seçildiği ulusal süreçlerden bağımsız olarak kadınların temsili üzerinde pek bir kontrolü olmadığı söylenebilir. Öte yandan, G20'de devlet başkanları için atanan temsilcilerin- “şerpa” olarak adlandırılan kişilerin- büyük çoğunluğu da

erkek. Bu raporun yazıldığı sırada şerpaların yüzde 85'i erkek; Arjantin, Meksika ve Rusya istisnayı teşkil eden ülkeler.¹⁷

Ekonomi Politikalarını Değerlendirmek: Toplumsal Cinsiyet Körü Olmak ile Toplumsal Cinsiyet Ayrımı Gözetmemek Arasındaki Fark

Kadınların G20'deki temsiliyeti, kadınlarla ilgili meseleler ile kadınların bakış açısının ne derece dikkate alındığını değerlendirmek açısından iyi bir gösterge. G20'nin kendi içinde toplumsal cinsiyet dengesi olmaması daha geniş ölçekte toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir göstergesidir. Ancak bu mükemmel bir gösterge de değildir. G20 liderleri ve karar alıcıları arasında daha fazla kadının olması, politika kararları ve müzakerelerinin toplumsal cinsiyet temelli bir bakış açısı içereceğini garanti etmez. Benzer bir şekilde, erkek liderler ve karar alıcılar da toplumsal cinsiyet meselesini bir G20 önceliği olarak masaya yatırabilir.

G20'nin politika pozisyonlarını toplumsal cinsiyet yanlılığı açısından incelemek; G20'nin ekonomik yönetişime ilişkin önceliklerinin, paylaşılan, kapsayıcı ve daha yakın zamanda da toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde büyüme hedeflerini yeterince destekleyip destekleyemeyeceğini tespit edebilmek açısından daha ayrıntılı bir temel teşkil etmektedir. Bunun önündeki zorluklardan biri, G20'nin ağırlıklı olarak makroekonomik ve finansal politikalara odaklanmış olmasıdır. Bu politika alanları ekonomik toplamlarla ilgilenir; makroekonomik hedefler de toplumsal cinsiyete dikkat edilmeksizin belirlenir. Örneğin G20'nin para politikaları genel fiyat istikrarına vurgu yapar ve geniş para politikaları da erkekler ve kadınlar için fiyat istikrarı arasında bir ayrım yapmaz. Bu nedenle, makroekonomik politikaların genellikle toplumsal cinsiyet körü olduğu söylenir. Bu politikalar toplumsal cinsiyet meselesi dikkate alınmadan oluşturulmaktadır.

Öte yandan toplumsal cinsiyet körü politikalar, genelde toplumsal cinsiyet ayrımı gözetmeyen politikalar da değildir. Diyelim ki bir hükümet, maaş harcamalarında herkesi kapsayan kesintilerde bulunup işgücünü küçülterek kamu harcamalarını azaltmaya karar vermiş olsun. Bu cinsiyet körü bir politikadır. Öte yandan, pek çok ülkede kamu istihdamı özellikle kadınlar için önemli bir istihdam kaynağıdır. Bu nedenle, kamu istihdamında herkesi kapsayan kesintilere gitmek, toplumsal cinsiyete özgü sonuçlar doğurabilir; zira kadınların benzer işlerde özel sektörde istihdam edilme ihtimali erkeklerden daha düşük olabilir. Bu nedenle G20 politikalarıyla stratejileri değerlendirilirken, söz konusu hükümet cinsiyet körü olsa bile, bunların ne tür cinsiyet yanlılığı taşıyan sonuçlar doğurabileceğini incelemek gerekmektedir.

Geniş tabanlı ekonomi politikalarının sonuçları toplumsal cinsiyete göre değişir; zira toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerinin ekonomik çevredeki değişimlerle etkileşimi, erkekler ve kadınlar için farklı sonuçlar doğurur. Örneğin, belirli mesleklerde çalışan kadın sayısı erkek sayısından fazladır. Kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı alanlar arasında idari hizmetler, satış, sağlık, eğitim, kişisel hizmetler, emek yoğun imalat ve çocuk bakımı alanları bulunmaktadır. Mesleki ayrışma nedeniyle ekonominin belirli sektörlerini etkileyen ekonomi politikaları, kadın ve erkekleri farklı biçimlerde etkileyecektir.

Ayrıca kadınlar; çocuklara, yaşlılara ve bakıma muhtaç diğer kişilere bakmak gibi ücretsiz ev içi işlere erkeklerden daha fazla emek harcıyor. Ekonomik kriz dönemlerinde kaybedilen gelirin telafisi için ücretsiz emek üzerindeki baskı artabilir; bu da kadınların üzerindeki yükü arttırır. Kadınlar ücretsiz emek sorumlulukları nedeniyle emek piyasasında erkeklerden daha az tecrübeli ve düşük gelirlerinden ötürü de hane içinde daha bağımlı bir konumda. Bu durum kadınların tehlikeli ve kötü muamele gördükleri koşulları terk etmelerini güçleştirebilir, ekonomik korunmasızlıklarını pekiştirebilir.

Kadınların ortalama kazancı daha düşük olduğundan, kadınların eğitim ve becerilerine daha az yatırım yapılabilir; bu da ekonomik fırsatlar açısından var olan eşitsizlikleri pekiştirecektir. Kadınların erkeklerden daha az mal varlığı olması ve gelirlerinin daha düşük olması, finansal krizlerin getirdiği türden ekonomik şoklar karşısında daha da güçsüzleşmelerine neden olmaktadır. Bu da toplumsal cinsiyet körü ekonomi politikalarının, kadınlar ile erkekleri farklı biçimlerde etkilediğini ve mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirdiğini gösterir. Mesele, G20'nin politika gündemini incelerken, ekonomik yönetişime ilişkin genel yaklaşımdaki cinsiyet yanlılığının muhtemel kaynaklarını tespit etmektir.

Los Cabos Zirvesi bildirgesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine verilen destek, grubun toplumsal cinsiyet eşitliğini toplumsal ve ekonomik bir hedef olarak taahhüt ettiğini ortaya koyar. Diğer bir deyişle, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya çalışmanın kendisi kıymetlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamanın, G20'nin diğer ekonomik hedeflerini yakalamasına da yardımcı olabileceğini belirtmek gerekir. Örneğin, toplumsal cinsiyet eşitliğindeki iyileşmeler - eğitim kazanımlarında eşitlik gibi- ekonomik performansı iyileştirebilir ve daha yüksek büyüme oranlarının yakalanmasını destekleyebilir.¹⁸ Toplumsal cinsiyet eşitliğindeki gelişmelerin, diğer ekonomik hedeflerin yakalanması açısından taşıdığı faydaları akılda tutmak önemli olsa da, bu raporda toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha kapsayıcı ve adil bir dünya için kendi içinde taşıdığı değere vurgu yapılacaktır.

G20'nin Ekonomi Politikalarının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Eleştirel bir Değerlendirmesi

G20'nin ekonomik yönetim yaklaşımı, her biri toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi açısından önem taşıyan bir dizi öncelik alanını kapsar. Bu bölümün amacı, genel olarak ekonomi politikaları oluşturulurken ortaya çıkabilecek toplumsal cinsiyet yanlılığının kaynaklarını tespit etmektir. *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ile daha sonraki zirvelerde *Çerçeve*'ye yapılan katkılara ve Rusya'nın 2013 yılındaki G20 başkanlığında tespit edilen ana temalara dayanılarak temel bir dizi ekonomik politika alanları seçilmiştir. Bu alanların toplumsal cinsiyete özgü muhtemel sonuçlarının daha ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Burada incelenen politika alanları arasında şunlar bulunmaktadır:

- mali politikalar- hükümet harcamaları ile G20'nin "mali konsolidasyon" yönündeki hareketine özellikle vurgu yapılmıştır;
- para politikaları- fiyat istikrarı ve döviz kuru politikaları meselesi değerlendirilmiştir;
- uluslararası finansal akışlar ve ödemeler dengesi- G20'nin "yeniden dengeleme" hedefine özellikle vurgu yapılmıştır;
- finansal politikalar- düzenleme, spekülasyon, emtia fiyatları ve finansal tabana yayılma dahil;
- uluslararası ticaret- G20'nin ticaret müzakerelerine yaklaşımı vurgulanmıştır; ve
- sosyal koruma ve istihdam politikası.

G20 politikalarının uygulaması, Uluslararası Para Fonu'nun Karşılıklı Değerlendirme Süreci (MAP) tarafından izlenmektedir. MAP; *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*'nde belirlenen hedeflere ulaşmak adına kaydedilen ilerlemeyi, ya da ilerlemenin yokluğunu takip etmeyi amaçlar. IMF, G20 üyesi ülkelerin taahhütlere uyumu hakkında düzenli raporlar sunmakta ve uygulamanın genel durumu hakkında da bir şemsiye rapor hazırlamaktadır.¹⁹

Mali Politikalar

Mali politika; hükümet harcamalarını, vergilendirme ve kamu borçlanmasını içerir. 2008 ekonomik krizinin baş göstermesiyle birlikte mali politikanın oynaması gereken rol, G20'nin temel tartışma konularından biri haline gelmiştir. Krizden sonra finansal piyasalardaki ani ekonomik gerileme; ekonomik büyümede, uluslararası ticaret ve istihdamda düşüşe neden oldu. Bunun sonucunda hükümetlerin vergi gelirleri düştü. Bununla birlikte pek çok ülkede, kamu harcamalarının devam ettirilmesi ve krizin etkilerine buradan gelecek canlanmayla karşı konulması yönünde baskı oluştu. İşsizlik artıp hanehalkı geliri düştükçe işsizlik sigortası gibi sosyal koruma ve kamu hizmetlerine yönelik talep arttı; bu da hükümetlerin bütçesi üzerinde ek baskı oluşturdu. Bazı ülkelerde alınan vergiler, “iflas etmek için çok büyük” addedilen finans kuruluşlarını kurtarmak adına kullanıldı. Harcamaların düşüşünü engellemeye çalışan pek çok hükümet, düşen gelirler ile harcamaları devam ettirme ya da destekleme çabaları arasındaki farkı telafi etmek amacıyla borçlanmak zorunda kaldı. Ekonomik krizden çok etkilenen ülkelerde kamu borçları, ülke ekonomisinin büyüklüğü nispetinde arttı.

G20'nin mali politika yaklaşımı kriz bağlamında oluşturulmuştur. G20'nin benimsediği “mali konsolidasyon” stratejisi, borçlanmanın ve kamu borçlarının düşürülmesini gerektirir. 2010 Toronto Zirvesi *Bildirge*'sinde şöyle denmiştir:

“... gelişmiş ekonomiler, 2013 itibariyle bütçe açıklarını en az yarıya indirip 2016 itibariyle borcun GSYH'ye oranını dengeleyecek ya da düşürecek mali planları uygulayacağını taahhüt etmiştir... Ciddi mali zorluklar yaşayan ülkelerin konsolidasyonu hızlandırması gerekmektedir. Mali konsolidasyon planları; güvenilir, net biçimde ifade edilmiş ve ulusal koşullara göre farklılaştırılmış olacak, ekonomik büyümeyi teşvik eden tedbirlere odaklanacaktır.”²⁰

Konsolidasyonun zaman ve mahiyetinin ülkeden ülkeye değişebileceği ve mali politikanın başka bir durgunluğu körüklemesinin engellenmesi için koordine edilmesi gerektiği kabul edilmiştir.²¹ Aşırı mali muhafazakârlığın kısa vadede küresel iyileşmeyi aksatabileceğine dair endişeler baki.²²

G20 bildirgeleri, 2008 finansal krizinden beri devam eden sorunlara rağmen orta vadeli konsolidasyon üzerinde önemle durmuştur. G20 üyelerinin neredeyse tamamı, 2012 Los Cabos Zirvesi'ndeki politika taahhütlerinde, gayri safi yurtiçi hasılaya oranla kamu borçları ile kamu borçlanmalarını azaltacaklarını temin etmiştir.²³ Konsolidasyon vergiler arttırılarak da, harcamalar kesilerek de sağlanabilir; ancak genellikle harcamaların azaltılması üzerinde durulmuştur. Örneğin, yakın zamanda gerçekleştirilen G20 zirveleri, Euro Bölgesi'ndeki kamu borcu krizinin ele alınması açısından mali konsolidasyonların önemini vurgulamıştır.²⁴ Öte yandan 2008 krizi sonrasında Avrupa'da mali konsolidasyonu sağlamak üzere benimsenen politikalar, vergi gelirlerini arttırmak yerine harcamaları kısmayı tercih etmiştir.²⁵

Mali konsolidasyonun kadınları erkeklere kıyasla daha dezavantajlı bir konumda bırakan toplumsal cinsiyete özgü sonuçları olabilir. Daha önce de bahsedildiği gibi, kamu sektöründe istihdam, genelde kadınların nitelikli istihdama erişimi için önemli kaynaklardan biridir. Hal böyle olunca küçülmenin kadınların istihdam imkânları üzerindeki etkisi daha büyük olacaktır. Hükümet bütçeleri, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi için kaynakları harekete geçiren önemli bir araçtır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme gibi inisiyatiflerle hükümetlerin harcama öncelikleri incelendiğinde, kadınlar ile erkeklerin kamu harcamalarından farklı biçimlerde

etkilendiği gözler önüne serilmiş ve geniş mali politikalarla ilişkilendirilen toplumsal cinsiyet yanlılığı ortaya çıkarılmıştır.²⁶

Somut bir örnek vermek gerekirse, G20'nin mali taahhütleri değerlendirilirken, bu taahhütlerin üreme ve anne sağlığı hizmetleri ve kadına yönelik şiddeti azaltma çalışmaları gibi toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirecek türden programlara ayrılan bütçeyi nasıl etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Kamu hizmetlerine yapılan harcamalar, aynı hizmetlerin verimlilik kazancı sayesinde daha düşük masrafla temin edilebileceği iddiasıyla kesilmektedir. Öte yandan bu tür verimlilik kazançları toplumsal cinsiyet yanlılığı içerebilir. Örneğin, hastanede kalış süreleri azaltıldığında kamunun sağladığı sağlık hizmetlerinin verimliliği artıyormuş gibi görünebilir; fakat aslında bu durum, bakım yükünü çoğunlukla kadınların sarf ettiği emek türü olan ücretsiz ev içi emeğin üstüne yıkıyor olabilir.²⁷

Birleşik Krallık'taki Kadınların Bütçesi Grubu, G20 üyesi ülkelerden birinin mali konsolidasyon politikalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin nasıl uygulandığına dair bir örnek teşkil etmektedir.²⁸ Bu grup, Birleşik Krallık'ta mali konsolidasyon politikaları gereğince kamu hizmetlerine yapılan harcamalarda kesintiye gidilmesinden en fazla yüzde 95'ini kadınların oluşturduğu yalnız ebeveynlerin etkileneceğini tahmin etmektedir. Bu ebeveynlerin gelirinin yüzde 8.5 oranında düşeceği tahmin ediliyor. Bu oran, en az gelir kaybına uğrayacak çocuksuz çiftlerin gelir kaybının dört katı kadardır.²⁹ Birleşik Krallık hükümetinin çeşitli vergilendirme ve harcama politikalarındaki toplumsal cinsiyet yanlılığını belgeleyen Kadınların Bütçesi Grubu, G20'nin mali konsolidasyon taahhütlerinin toplumsal cinsiyete özgü sonuçlarının nasıl değerlendirileceğine dair bir model sunmaktadır.

Para Politikaları

G20'nin *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*, "piyasa temellerini yansıtan piyasa odaklı döviz kuru oranları bağlamında, fiyat istikrarı ile tutarlı para politikaları izleyeceğini" taahhüt eder.³⁰ Genelde fiyat istikrarı hedefinden kasıt, enflasyon oranlarını düşük tutmayı hedeflemektir.³¹ Merkez bankaları enflasyonun düşük tutulmasını amaçlayan para politikalarını, faiz oranlarını arttırarak, para arzının büyüme oranını kısıtlayarak ya da kredilerin genişletilmesini zorlaştırarak uygulayabilir. Bu tür durumlarda borçlanma masrafları arttırılır ve/veya kredi bulunabilirliği düşürülür. Böylece tüketim ya da yatırımın finansmanı için gerekli olan krediye erişim zorlaştırılarak ekonomideki talep kısıtlanır. Talep genel olarak düşükçe, fiyatların üzerindeki yukarıya doğru baskı gitgide azalır, faiz oranları düşer.

Enflasyonu düşürmeye çalışan para tutumlarının genelde bir bedeli vardır. Ekonomide talep düşükçe büyüme yavaşlar, iş yaratma imkânları azalır ve bu da işsizlik oranlarının yükselmesine neden olur. Borçlanma masraflarının artması tüketicileri kötü yönde etkiler. Diğer makroekonomik politikalar gibi para politikalarının da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenleri ile etkileşimi, erkekler ve kadınlar için farklı sonuçlar doğurur. Kısıtlayıcı para politikaları, erkeklere kıyasla kadınların istihdam oranının daha fazla düşmesine neden olabilir. Yavaş büyüme ve yüksek işsizlik hanehalkı gelirinde düşüşe neden olabilir, bu da kadınların ücretsiz emeği üzerindeki baskıları arttırır. Öte yandan G20'nin desteklediği yaklaşım da dahil olmak üzere para politikaları, nadiren toplumsal cinsiyete özgü etkileri bakımından değerlendirilir.

Gelişmekte olan ülkelerde kısıtlayıcı para politikalarıyla ilişkilendirilen enflasyon düşüşünün, erkeklere oranla kadınların istihdamını daha olumsuz yönde etkilediği ortaya koyulmuştur.³² Öte yandan para politikasının toplumsal cinsiyete özgü sonuçları, bağlama ve kullanılan göstergelere göre değişir. OECD ülkelerindeki para politikalarını inceleyen bir çalışma, bu

politikaların kadın ve erkeklerin işsizlik oranları üzerindeki etkisinin farklılaştığına dair bir kanıt tespit edememiştir.³³ ABD ekonomisi üzerine yapılan çalışmalarda, izlenen para politikaları nedeniyle görülen yüksek faiz oranlarının, erkeklere kıyasla kadınların işsizliği üzerinde daha olumsuz etkisi olduğu tespit edilmiştir; ancak bu ilişki, eyaletten eyalete göre farklılık göstermekte, nüfusun ırksal kompozisyonuna göre de değişmektedir.³⁴ Bu sonuçlar, G20'nin önerdiği para politikalarının toplumsal cinsiyet yanlılığı içerebileceğini, ancak bu politikaların her durumda aynı sonuçlar doğurmayacağını göstermektedir. Politikaların sonuçları bağlama göre değişiyorsa da, G20'nin para politikalarına yaklaşımının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ne derece pekiştirdiğini ya da azalttığını değerlendirmek gerekir.

IMF, 2008 küresel ekonomik krizinden sonra G20 ülkelerinin pek çoğunda izlenen para politikalarının “alışılmadık” olduğunu belirtti.³⁵ *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*'nde öne sürülen fiyat istikrarı hedefine rağmen para politikaları, enflasyonu düşürmek yerine ağırlıklı olarak finans sektörünün ve talebin istikrara kavuşturulmasına odaklanmıştır. Mevcut durumda IMF, gerçek anlamda bir iyileşme olmadan önce kısıtlayıcı para politikaları³⁶ izlenmesine karşı uyarıda bulunmuştur. Para politikalarının gelecekte kriz yönetiminden daha ortodoks bir pozisyona doğru nasıl bir evrim geçireceğini incelemek ve bu evrimin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisini değerlendirmek önemli olacaktır.

G20, fiyat istikrarına odaklanan para politikalarının yanı sıra, döviz kuru oranlarını piyasanın belirlemesini de destekler. Diğer bir deyişle, hükümetler ülkelerin döviz kurunu etkilemek üzere müdahalede bulunmamalıdır. Döviz kuru oranı, bir ülkenin para biriminin, diğer ülkelerin para birimine oranla fiyatıdır. Döviz, yani büyük ekonomilerin para birimleri satın alınarak ya da satılarak döviz kuru oranlarını değiştirecek para politikaları izlenebilir. Örneğin, bir ülke diğer para birimlerine oranla kendi parasının değerini düşürmek istiyorsa, uluslararası piyasalarda ülke parasını satın döviz satın alabilir.

G20'nin para politikalarına yaklaşımı bu müdahaleleri desteklemez, döviz kuru oranlarının küresel piyasalarca belirlenmesini tercih eder.³⁷ Buna alternatif bir yaklaşım, ülkelerin döviz kuru oranlarını ekonomik, toplumsal ve kalkınmaya yönelik hedeflerine göre yönetmelerine izin vermektir. Piyasanın belirlediği döviz kuru oranlarından farklı olarak, ülkeler arası koordine edilen döviz kuru oranları, G20'nin diğer hedeflerine (örneğin, küresel ekonomiyi yeniden dengelemek) erişmesine de yardımcı olabilir.

Ulusal para birimlerinin rekabetçi devalüasyona uğramasını engelleme gerekliliği, G20 bildirgelerinde sürekli altı çizilen bir husustur. Rekabetçi devalüasyon politikası izleyen ülkeler, ihracatı teşvik etmek ve diğer ülkelere ithalatı kısıtlamak için kendi para biriminin değerini kasten düşürür.³⁸ Örneğin G20 içinde, Çin'in döviz kuru oranlarını suni olarak düşük tuttuğundan, böylece diğer ekonomilerin rekabet gücünü azaltıp küresel dengesizliklere katkıda bulunduğundan endişe edilmektedir.³⁹ Benzer bir şekilde 2012 yılında Brezilya maliye bakanı Guido Mantega, ABD Merkez Bankası'nı “kur savaşı” ilan etmekle itham etti. Mantega, finans sektörünü desteklemek üzere güdülen gevşek para politikalarının, doları düşürerek Brezilya ekonomisinin rekabet gücünü azalttığını ileri sürdü.⁴⁰ Rekabetçi devalüasyonlar, tek tek ülkelerin izlediği politikalar koordine edilmediğinde bir ülkenin eylemi diğerlerine zarar verebildiğinden sorunludur. Öte yandan, G20 üyesi ülkelerin döviz kuru oranlarının piyasaya bırakılması yerine koordine edilmesi, grubun ekonomik hedeflerini gerçekleştirebilmesi için alternatif bir strateji olabilir.

Döviz kuru oranlarındaki değişikliklerin toplumsal cinsiyete özgü sonuçları olabilir. Örneğin, pek çok ülkede ihracat odaklı emek yoğun imalat, kadınlar için önemli bir ücretli iş kaynağıdır.⁴¹ İhracat odaklı imalatta rekabet gücü, döviz kuru dinamiklerine duyarlıdır. Ülkelerin para birimi diğer para birimlerine oranla değer kazanırsa, diğer ülkelere ihracat daha

pahalıya mal olur ve ülke içinde üretilen mallara kıyasla ithalat daha ucuza mal olur. Bunun sonucu olarak rekabet gücü düşer ve bazı durumlarda, kadınların istihdam edildiği özel sektör işleri ortadan kalkar. Genel olarak G20'nin para politikalarına ilişkin pozisyonları değerlendirilirken, döviz kuru oranları politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından ne tür sonuçlar doğurduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Uluslararası Finansal Akışlar ve Ödemeler Dengesi

G20 *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*, üye ülkelerin “cari işlemlerin daha dengeli yürütülmesini teşvik edeceğini ve küresel zenginliği ilerletmek adına açık ticaret ve yatırıma destek olacağını” taahhüt eder.⁴² Bazı G20 üyesi ülkelerin ticaret fazlası büyüktür; bu ülkeler, ithal ettiklerinden daha fazla ihracatta bulunurlar. Diğer üye ülkelerin ise ticaret açığı fazladır; bu ülkeler, ürettiklerinden çok tüketiyordur. ABD bu son kategoriye örnektir. ABD tüketiminin mevcut seviyesi ithal mal ve hizmetlere dayanır. ABD ekonomisi tükettiği ithalatı bir şekilde finanse etmek durumundadır. ABD ekonomisine giren finans akışları, ABD'nin oldukça büyük bir ticaret açığını idare edebilmesini sağlar.⁴³ Bunun tersine ticaret fazlası olan Çin ve Kore gibi ülkeler ithal ettiği kadar fazla ihraç ediyordur. İhracat kazançlarının ithalat ödemelerinden ne kadar fazla olduğunu gösteren ticaret fazlasıyla, diğer ülkelerden finansal varlıklar (örneğin, ABD hazine tahvili, hisseleri ya da diğer finansal ürünler) satın alarak ya da Dolar veya Euro gibi döviz stokları biriktirerek yatırımda bulunmak mümkündür.

G20'de büyük açık sahibi ülkelerin büyük fazla sahibi ülkelere finanse edildiği mevcut durum, 2008 krizine doğru giden makroekonomik istikrarsızlığın kaynaklarından biri olarak görülmüştür. Özellikle de ABD ekonomisine giden finansal akışların, faiz oranlarının suni bir biçimde düşük tutulmasına yardımcı olduğu, ABD'nin finansal varlıklarına talebi arttırıp konut ve finans balonlarını şişirdiği ileri sürülmüştür. Bu balonların patlaması krizi beraberinde getirmiştir.⁴⁴ Büyük ödemeler dengesi fazlası ile açıkları ekonomik dalgalanmalara neden olabileceği için G20, küresel ekonominin “yeniden dengelenmesi”ne öncelik vermiştir. Bununla açık veren ülkeler ile fazla veren ülkeler arasındaki farkın düşürülmesi amaçlanmaktadır.

Yeniden dengelemenin sağlanması için ödemeler dengesi fazla veren ülkelerin ekonomilerini yerli üretime yöneltmesi, açık veren ülkelerin ise ihracat kapasitelerini arttırması gerekmektedir.⁴⁵ Bu türden bir yapısal değişiklik, türlü politikalarla gerçekleştirilebilir; bu politika alanları arasında döviz kuru politikaları, sektöre özgü müdahaleler, inovasyonu ve teknolojik gelişmeyi desteklemek, eğitim-öğretim, finansal reformlar ile ticaret ve yatırım politikaları gibi alanlar bulunabilir. Yeniden dengelemenin sağlanması için izlenmesi gereken politikaların tümünü burada ele almak mümkün değilse de, bu politikaların pek çoğu raporun bu bölümünde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Küresel 2008 finansal krizinden beri bir miktar yeniden dengeleme görülmüştür; ancak bu, G20 üyesi ülkeler arasındaki yapısal dönüşümlerin bir sonucu değil, küresel ekonomiyi aşağı çeken talep eksikliğinin bir sonucudur.⁴⁶ Ödemeler dengesi açık veren ülkeler daha az ithalatta bulunmuş, fazla veren ülkeler de ihracat hacimlerini sürdürmemiştir. Öte yandan kriz gibi büyük bir bedelle gelen yeniden dengeleme, altta yatan yapısal sorunları ele almaktan acizdir.

Emek piyasası toplumsal cinsiyete göre ayrılmış olduğundan, kadınlar erkeklerden farklı sektörlerde, iş ve mesleklerde çalıştığından, yeniden dengelemenin toplumsal cinsiyete özgü sonuçları olması muhtemeldir. Ödemeler dengesi fazla veren ülkelerde kadınlar ihracata yönelik emek yoğun sektörlerde yoğun olarak çalıştığından, yeniden dengeleme kadınların istihdam edilebileceği işleri olumsuz yönde etkileyebilir. Bu ülkelerde yeniden dengeleme,

yerel ekonominin inşasını gerektirir; fakat bunun kadınlar üzerindeki net etkisi, yerel ekonomide hangi alanlarda iş yaratılacağına göre değişir. Yerel ekonomiye yönelik sektörlerin bazıları erkeklerin egemen olduğu sektörlerdir; perakende satış hizmetleri ile sosyal hizmetler sektörlerine kıyasla inşaat sektörü buna örnek olarak gösterilebilir. Bu nedenle yeniden dengelemenin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisi, bu yapısal dönüşümün nasıl gerçekleştirildiğine göre değişir. Ödemeler dengesi açık veren ülkeler için de benzer argümanlar öne sürülebilir. Fakat küresel yeniden dengelemenin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak ya da teşvik etmek açısından ne tür sonuçlar doğurabileceği pek göz önünde bulundurulmamıştır.

Dahası, yeniden dengelemenin tanımı, ülkeler arası finansal akışların dengelenmesinden daha fazlasını içerecek şekilde genişletilmelidir. Yeniden dengeleme; çevresel sürdürülebilirlik, sera gazı salınımları ve iklim değişikliği meselesini ele almanın gerekliliğiyle birlikte düşünülmelidir. Küresel ekonominin gelecekte sürdürülebilir bir yola girmesi için, ekonomilerin yapısal değişikliklerden geçmesi gerekmektedir. Bu süreçte bazı ekonomiler (örneğin sera gazı salınımı yüksek olanlar) diğerlerinden daha büyük çaplı düzenlemelere gitmelidir.⁴⁷ Çevresel yeniden düzenlemelerin de toplumsal cinsiyete özgü sonuçları olacaktır; sürdürülebilir kalkınma stratejileri oluşturulurken bu meselelerin de dikkate alınması gerekir.

Finansal Politikalar ve Finansal Reform

Uluslararası finansal dalgalanmalar bağlamında kurulan G20'nin belirli hedeflerinden biri, küresel çapta bir ekonomik krizin tekrar yaşanmasının önüne geçmektir. Bu nedenle G20, 2008 krizi öncesinde tecrübe edilen aşırı borçlanma, finansal kırılganlık ve sistemli korunmasızlık gibi sorunların tekrarını önlemek amacıyla finansal piyasaların düzenlenmesini güçlendireceğini taahhüt etmiştir.⁴⁸ Finansal piyasaların denetimini düşürüp finansın hiçbir engel olmaksızın sınır ötesi akışını teşvik eden düzenleyici değişiklikler, yakın zamanlı ekonomik krizlerin sebepleri arasındadır.⁴⁹ Bundan ötürü finansal düzenlemelerin reformu, başından beri G20'nin öncelikleri arasındaydı.⁵⁰ G20, 2009 Londra Zirvesi'nde bankacılık standartları, finansal piyasaların düzenlenmesi ve ekonomik krizlere koordineli bir biçimde tepki verilmesi gibi çeşitli meseleleri ele alan Finansal İstikrar Kurulu'nu oluşturmuştur.⁵¹

G20, bankacılık alanında sistemli bir krizin baş gösterme ihtimalini azaltmak amacıyla, yeni uluslararası bankacılık standartlarının geliştirilmesine ön ayak olmuştur. Sermaye ve likidite standartları getirmek bu düzenlemeler arasındadır. Bu standartlara göre bankalar, yükümlülüklerini yerine getirmek ve risklere karşı önlem almak için asgari miktarda bir kaynağı sürekli korumak durumundadır.⁵² Ayrıca buna göre G20 üyesi ülkeler, sermaye ve likiditeyle ilgili Basel II standartlarını uygulayacağını ve yeni Basel III standartlarının oluşturulması sırasında G20'nin daha fazla rol oynamasını teşvik edeceğini taahhüt eder.⁵³ G20'nin düzenleyici reformda bulunmak üzere tespit ettiği diğer alanlar arasında şunlar bulunmaktadır: finansal yöneticilerin tazminat paketlerinin gözden geçirilmesi, muhasebe standartlarının uyumlulaştırılması, borsa dışı türevlerin düzenlenmesi, kredi derecelendirme kurumlarının rolünün değerlendirilmesi ve sistemsal açıdan önemli ("iflas etmek için fazla büyük" addedilen) kurumların denetiminin güçlendirilmesi. G20, Cannes Zirvesi'nde sermaye denetimlerinin ülkeler arası değişken finansal akışları sınırlandıracak şekilde kullanılması için ilkeler de belirlemiştir.⁵⁴ Sınır ötesi akışlar sadece yakın zamanda gerçekleşen finansal krizlerde değil, bilhassa birçok Doğu Asya ekonomisini kötü etkileyen ve G20'nin ortaya çıkmasına neden olan 1997 krizinde de önemli bir rol oynamıştır.⁵⁵

G20 düzenleyici reformlarda bulunulması gereken temel alanları belirleme konusunda büyük ilerleme kaydettiyse de, bu değişikliklerin uygulanması yetersiz kalmıştır.⁵⁶ Önerilen finansal

düzenlemeler merkez bankası müdürleri, maliye bakanları ile diğer düzenleyiciler tarafından onaylandığından, G20'nin ulusal seviyede uygulama konusunda bir taahhütte bulunma yetkisi yoktur. Bu nedenle de uygulama isteğe bağlı kalmaktadır.⁵⁷ Çoğu durumda reformların uygulanması için, ancak üye devletler seviyesinde yapılabilecek yasal değişiklikler gereklidir.⁵⁸ Pek çok açıdan G20, bir reform gündemi oluşturmakta başarılı olmuşsa da, bu önerilerle alanı gerçek anlamda değiştirebilmekte pek başarılı olamamıştır.

Finansal reform gündeminin başarısının, toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde önemli sonuçları bulunmaktadır. Finansal ve ekonomik krizlerin sonuçları toplumsal cinsiyete göre değişir, fakat burada ele alınan diğer politika alanlarında da olduğu gibi, krizin kadın ve erkekler üzerindeki etkileri bağlama göre değişiklik gösterir. Örneğin işsizlik oranlarını yükselterek hanehalkı gelirini düşürecek bir kriz, kadınların ücretsiz ev içi emeği üzerindeki talepleri arttırabilir. Öte yandan kriz, kadınların emek gücüne katılmasına ya da kaybedilen gelirin telafisi için ücretli işlerde daha fazla saat çalışmasına neden olabilir. Örneğin, 1999'da Arjantin'de başlayan ekonomik krizde kadınların emek gücüne katılımı artmıştır.⁵⁹

Öte yandan bütün ekonomik krizler işgücüne katılım oranlarını arttırmaz. Krizde işlerini ilk kaybedenler kadınlar olabilir; bu kadınlar emek piyasasından da çekiliyor olabilir. Bu durum en çok Doğu Asya'yı vuran 1997 uluslararası krizinden sonra Kore'de gerçekleşti.⁶⁰ Çocuk bakımı konusundaki hizmetlerin varlığı, kadınların çalışmasıyla ilgili toplumsal normlar, kadınların istihdamına kıyasla erkeklerin istihdamını korumaya yönelik kararlar ve ayrımcı pratikler gibi pek çok etmen, krize verilen tepkilerin birbirinden farklılaşmasına neden olabilir. Yine de her iki örnekte de kadınların istihdamı ve işgücüne katılımı, ekonominin krize verdiği tepkinin bir parçasıdır.

2008 finansal krizi de kadınlar ve erkekler için farklı istihdam dinamikleri açığa çıkarmıştır. ABD ekonomisini ele alalım. Krizin ilk aylarında iş kayıplarında erkeklere karşı bir ayrımcılık görüldü; erkeklerin istihdamı kadın istihdamından çok daha fazla düşüş gösterdi. Zira krizin ilk zamanlarında erkeklerin daha fazla istihdam edildiği inşaat gibi sektörler en kötü etkilenen sektörler oldu. Fakat istihdam rakamlarına daha yakından baktığımızda hikayenin daha karmaşık olduğunu görüyoruz. Bazı gruplardan kadınlar krizden diğerlerine göre daha fazla etkilenmiştir. Gerek Afrikalı Amerikalı, Latin Amerikalı ve genç kadınların, gerekse tek başına ev geçindiren bekar kadınların iş kaybı büyük olmuştur.⁶¹ Ekonomik kriz ihtimalini düşüren finansal düzenlemeler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği de dahil olmak üzere bu tür eşitsizliklerin ele alınmasına yardımcı olacaktır.

G20 bir dizi finansal reform arasında finansal tabana yayılmayı ana hedeflerinden biri olarak öncelmiştir. Finansal tabana yayılma, finansal hizmetlerin, mevcut durumda kredi ve finansal piyasalara erişimi olmayan ya da kısıtlı erişimi olan gruplara kadar genişletilmesini amaçlar. G20 2010 Seul Zirvesi'nde, Finansal Tabana Yayılma için Küresel Ortaklık başlatılmıştır.⁶² Finansal tabana yayılma, G20'nin bilhassa kadınları hedeflediği finansal reform alanlarından biridir.⁶³ Öte yandan emek piyasaları gibi finansal piyasalar da toplumsal cinsiyete göre ayrılmıştır; kadınların krediye erişimi genel olarak erkeklerden daha düşüktür. ABD'de yüksek riskli konut kredisi kriziyle ilişkilendirilen yıkıcı borçlandırma pratiklerinde görüldüğü üzere, kredilerin genişletilmesi de olumsuz koşullarla gerçekleşebilir.⁶⁴ Bu nedenle bireylerin finans sistemine dahil edilmesi süreci tüketiciyi koruyan yasalar ve ayrımcılık karşıtı politikalarla düzenlenmediği sürece, finansal tabana yayılma kendi başına yetersiz bir hedeftir.⁶⁵

G20, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde ve yükselen ekonomilerde küçük ölçekli serbest işlerin kadınların geçim kaynakları açısından önemli olduğunu kabul eder. Bu nedenle, G20'nin finansal tabana yayılma yaklaşımının hedeflerinden biri, finansal hizmetlerin serbest

çalışan kadınları kapsamını sağlamaktır. Mikro-kredi ya da mikro-finans kurumları ile programları bunu sağlamanın sıklıkla başvurulmuş yolları arasındadır. Bazı durumlarda mikro-finans, kadınlara küçük ölçekli yatırımlarda bulunmaları ve kritik eşiklerde nakit akışlarını yönetebilmeleri için gerekli kaynağı sağlayarak, kadınların geçimini olumlu yönde etkilemektedir. Mikrofinansın toplumsal cinsiyet eşitliğine bir ölçüde katkıda bulunabileceği yönünde yeterli kanıt bulunmaktadır.

Öte yandan, mikrofinans bütünüyle güçlendirici değildir; mikrofinansın olumlu yönde sonuç vermesi, kadınların borç aldıkları para üzerinde gerçekten kontrol sahibi olup olmadıklarına, programın tasarımına (basitçe borç vermenin ötesinde ek destek hizmetleri verilip verilmediğine), kredi masrafına ve mikrofinans programının sürdürülebilirliğine göre değişir.⁶⁶ Finansal tabana yayılmayı teşvik eden bütün programların toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde olumlu etkisi olacağı varsayılmaz. Kadınların ekonomik konumunu iyileştirebilen programların özellikleri de G20'nin finansal tabana yayılma yaklaşımında daha fazla göz önünde bulundurulmalıdır.

Uluslararası Ticaret

G20, belgelerinde ve zirve bildirgelerinde serbest ticareti desteklediğini, korumacı ticaret politikalarına son verilmesi gerektiğini sürekli dile getirmiştir. Daha 2008'de Washington D.C.'de düzenlenen ilk G20 liderler zirvesinde, serbest ticareti savunan ve korumacılığı reddeden "açık ekonomi"ye bağlılığını beyan etmiştir.⁶⁷ Bu ilk bildirgeden beri serbest ticaret taahhüdü, pek çok zirve bildirgesinde tekrar dile getirilmiştir. G20, Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) düzenlediği en son görüşme turu olan Doha Kalkınma Turu müzakereleri de dahil olmak üzere, WTO tarafından organize edilen çok taraflı anlaşmaları desteklediğini belirtmiştir. Grup, WTO da dâhil olmak üzere uluslararası örgütleri, ticaretin daha da serbestleşmesini temin etmeye davet etmektedir.⁶⁸

G20'nin ticarete yaklaşımının kapsayıcı büyümeyi desteklemek için doğru yol olup olmadığı tartışılır. Ticaret reformunun herhangi bir açıdan geniş kesimler için faydalı olacağı belli değildir. Daha korunmasız konumda olanlar ticaretin ani bir biçimde serbestleşmesinden zarar görürken, küresel ekonomide imtiyazlı konumda olan nispeten daha az sayıdaki kişi aslan payını kapabilir.

G20 belirttiği hedefleri bile yakalamada başarılı olamamıştır. Grup ekonomik stratejisi açısından serbest piyasanın ne kadar önemli olduğunu sürekli vurgulasa da, G20'nin çok laf edip icraatta yetersiz kaldığı söylenebilir. 2008 finansal krizi sonrasında ticarete ek kısıtlamalar getirilmiştir, fakat 2012'den itibaren ticarete yeni kısıtlama getirme hızında bir yavaşlama söz konusudur.⁶⁹ WTO, Ekim 2012 tarihinde G20'ye verdiği raporda bunu net bir biçimde ifade etmiştir:

“Çok taraflılık birden fazla cephede mücadele etmek demektir... Dünyanın, özellikle de G20 ekonomilerinin acilen çok taraflı ticaret sistemini yeniden canlandırmayı taahhüt etmesi gereklidir; çok ihtiyaç duyduğumuz ekonomik kesinliği de ancak bu temin edebilir.”⁷⁰

G20 Doha Ticaret Görüşmeleri Turu'nu desteklediğini belirttiyse de, uygulamada pek bir ilerleme kaydedilememiştir.⁷¹ Temel müzakereler gerçekleştirileli tam on yıl olmuş olsa da, Doha turundan çıkan anlaşmaların pek çoğu henüz uygulamaya konulmamıştır. WTO 2012 *Yıllık Rapor*'unda, “*Doha Kalkınma Gündemi... görüşmeleri çıkmazda. Sayısız beyan ve taahhütlere karşın üyeler öngördükleri müzakereleri bir sonuca erdirmeyi başaramamıştır...*” diye belirtmiştir.⁷² Doha turunda ilerleme kaydedilememiş olmasının, G20'nin paylaşılan ve kapsayıcı büyüme taahhüdü açısından önemli sonuçları bulunmaktadır; zira Doha

görüşmeleri, özellikle mevcut küresel ticaret rejiminde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki eşitsizliği azaltmayı amaçlamıştı.

G20, uluslararası ticaret politikaları reformlarının toplumsal cinsiyet eşitliğini, ister olumlu ister olumsuz olsun, ne yönde etkileyeceğini incelememiştir. Bu raporda toplumsal cinsiyet ve ticaretle ilgili meseleler, döviz kuru oranları ve küresel yeniden dengelemeye dair yapılan tartışmada hâlihazırda ele alınmıştır. Bazı ülkelerde kadınlar; giyim, elektronik, kesme çiçek ya da bahçecilik ürünleri gibi ihracata yönelik emek yoğun sektörlerde yoğun olarak çalışmaktadır. Diğer ülkelerde ise kadınlar, genelde kullanım haklarının güvencede olmadığı küçük arazilerde (“küçük ölçekli tarım”) tarım faaliyetleri yürütmektedir.⁷³ Uluslararası ticaret rejimindeki değişimler bu sektörleri etkileyecek ve kadınlar ile erkekler için birbirinden farklı sonuçlar doğuracaktır. Ticaret reformunun kadınları kapsayacak bir büyümeyi ne derece desteklediği sorusu da dahil olmak üzere dağılımla ilgili tüm bu sorular, G20 tarafından ayrıntılı bir biçimde ele alınmamıştır.

G20'nin uluslararası ticaretle ilgili politikalarının bazıları, kadınların istihdamındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirebilir. G20, zirve bildirelerinde büyümeyi desteklemek adına küresel rekabeti geliştirmeyi hedeflediğini vurgulamıştır. Öte yandan, aynı iş için kadınlar erkeklerden daha düşük ücretlere çalıştığında ortaya çıkan toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, ihracatta rekabet gücünü artırır nitelikte olabilir.⁷⁴ Şirketler, ihracata yönelik emek yoğun sektörlerde çoğunlukla kadın emeğini istihdam ederek emek masraflarını düşürüp rekabet etme güçlerini arttırmaktadır. Bu nedenle G20 rekabeti artırma hedefine, cinsiyetler arasında var olan ücret eşitsizliğini devam ettirerek ya da arttırarak da ulaşabilir. Rekabeti geliştirmenin tek yolu bu olmasa da (firmalar verimliliği arttıracak yatırımlarda da bulunabilir), rekabeti artırma hedefinin bu tür sonuçları da olabilir.

Bu dinamikler, G20'nin Los Cabos Zirvesi'nde önemli bir mesele olarak kabul ettiği küresel değer zincirlerinin yönetimi açısından da önemlidir.⁷⁵ Küresel değer zincirlerinde ya da küresel tedarik zincirlerinde uluslararası ticaret, farklı ülkelerde faaliyet gösteren şirketler arasında kurulan ilişkiler üzerinden düzenlenir. Örneğin, ABD piyasasındaki büyük bir perakendeci mallarını Latin Amerika, Asya veya Afrika'da ücretlerin düşük olduğu ülkelerdeki küçük üreticilerden tedarik edebilir. Genelde büyük perakendeciler küçük ölçekli üreticilerden önemli ölçüde daha güçlüdür; zira perakendeciler, masraflar arttığında kolaylıkla farklı şirketlerden mal tedarik edebilir. Bu durumda daha fazla rekabet ve verimlilik, perakendeci (daha yüksek kâr elde ettiğinden) ya da nihai tüketici (fiyatların düşüklüğü nedeniyle) için faydalı olabilir.⁷⁶ Bu durumun zincirin en ucunda çalışan ve çoğunluğunu kadınların oluşturduğu işçilere pek bir faydası olmaz. Bu nedenle uluslararası ticaretin nasıl yapılandırılıp yönetildiği toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemlidir. G20 ticaret ve küresel değer zincirlerindeki konumunu geliştirdikçe bunlar ilerleme kaydedilmesi gereken önemli meseleler olarak öne çıkmaktadır.

Sosyal Koruma ve İstihdam

G20 sosyal koruma ve istihdam yaratmanın önemini önceki zirvelerinde de beyan etmişse de, bu meseleler Cannes Zirvesi'nin *Building Our Common Future: Renewed Collective Action for the Benefit of All* [*Ortak Geleceğimizi İnşa Etmek: Herkesin Yararına Yeniden Kolektif Eyleme Geçmek*] başlıklı sonuç bildirgesinden sonra daha fazla ilgi çeker olmuştur.⁷⁷ Cannes Bildirgesi'ne göre, “istihdam, büyümenin iyileştirilmesi için izlenen eylem ve politikaların merkezinde olmalıdır.”⁷⁸ 2012 Los Cabos Zirvesi'nde bu amaçla istihdamla ilgili bir görev gücü oluşturulmuş ve tanıtılmıştır. İstihdam inatla yüksek seviyelerde seyretmekte, mevcut küresel istihdam krizine bir çözüm getirme konusunda bir ilerleme kaydedilememektedir. Özellikle de gençler gibi korunmasız grupların zor durumda olduğu söylenebilir.⁷⁹ Bu

gerçeklikten hareketle, G20'nin sadece büyüme değil istihdam konusuna da odaklanması emek örgütlerince desteklenmektedir. Uluslararası sendika hareketi ile G20 ülkelerinden sendikal örgütlerin temsilcilerinden oluşan Emek-20 (L20) bu destekçiler arasındadır.⁸⁰

İstihdam konusunda verilen sözlere rağmen gerçek anlamda pek bir ilerleme kaydedilememiştir.⁸¹ L20, istihdam durumunun iyileştirileceği yönündeki taahhütlerin yerine getirilmediğini vurgulamış, G20'nin istihdam koşullarını iyileştirmek adına attığı adımları izleyecek daha etkili mekanizmaların geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁸²

Dahası, G20'nin istihdam yaratılmasına ilişkin vurgusuyla diğer politik tutumları arasında çelişkiler doğması muhtemeldir. Örneğin, hükümet harcamalarının kesilmesiyle sağlanan mali konsolidasyon, sosyal korumalara, temel sosyal hizmetlerin genişlemesine ve istihdam yaratılmasına ket vurabilir. Benzer bir şekilde fiyat istikrarını enflasyonu çok düşük seviyelere çekmek olarak tanımlayan para politikaları, hâlihazırda tartışılmış olan nedenlerden ötürü istihdamın büyümesini zora sokabilir. Bazı durumlarda emek piyasası düzenlemelerine getirilen reformlar, istihdam yaratma stratejileri olarak görülebilir; fakat yapılan reformlara bağlı olarak serbestleşme, istihdamla ilişkili sosyal korumaların aşındırılmasına neden olabilir.

Cannes Bildirgesi sosyal korumanın geliştirilmesi gerektiği fikrini kuvvetle desteklemiştir:

“[G20]; sağlık hizmetlerine erişim, yaşlı ve engellilere gelir güvencesi, çocuk yardımları ve işsizler için gelir güvencesi ile çalışan yoksullara yardım gibi ülkelerin belirlediği sosyal koruma alanlarına yatırımda bulunmanın önemini kabul etmektedir. Bu yatırımlar büyüme direncini, sosyal adalet ve bütünlüğü besleyecek yatırımlardır.”⁸³

Sosyal koruma ve istihdam konusundaki politika taahhütleri büyük çeşitlilik arz eder ve üye devletlere göre değişiklik gösterir. İstihdam yaratımını teşvik etmek üzere rekabeti arttırmak, eğitim ve becerilere yatırım yapmak, vergi politikalarını gözden geçirmek, emek piyasası düzenlemelerini yeniden biçimlendirmek, sosyal harcamaları arttırmak, kamunun altyapı yatırımlarını arttırmak, korunmasız durumdaki toplulukları desteklemek, yoksulluğu azaltacak stratejiler izlemek ve konut politikalarını iyileştirmek bu taahhütler arasındadır.⁸⁴

G20'nin sosyal korumanın kuvvetlendirilmesi gerektiği yönündeki kabulünü, eski Şili Devlet Başkanı Michele Bachelet'in başkanlık yaptığı önemli bir uluslararası danışma grubunun çalışması olan *Social Protection Floor for a Fair and Inclusive Globalization [Adil ve Kapsayıcı bir Küreselleşme için Asgari Sosyal Koruma]* başlıklı etkileyici raporun (gayri resmi olarak “Bachelet Raporu” olarak da anılır) sonuçları da desteklemektedir.⁸⁵ Raporda ekonomik kriz dönemlerinde sosyal korumanın önemi üzerinde durulmuştur. Sosyal koruma sadece krizden en kötü etkilenenlerin temel destek kaynağı olmakla kalmaz, ekonomide talebi de teşvik ederek ekonomik iyileşmeyi destekler. Raporda kriz zamanlarının ötesi düşünülerek kapsayıcı büyüme için etkin sosyal korumanın gerekliliği tespit edilmiş; sosyal koruma özellikle de toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden tüm stratejilerin önemli bir bileşeni olarak tartışılmıştır.⁸⁶

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi için toplumsal cinsiyete duyarlı istihdam ve sosyal koruma politikaları elzem olsa da, Los Cabos Bildirgesi'nde görüldüğü gibi G20'nin toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı oldukça yüzeysel kalmıştır. Ayrımcılık karşıtı tedbirler ve kadınların eğitimine yapılan yatırımların yanı sıra izlenen önemli politikalar arasında, çocuk bakımı hizmetlerine erişimi geliştirmek, ücretli babalık ve annelik izni ve çalışanların hasta yakınlarına bakabilmeleri için ücretli izin vermek gibi politikalar bulunmaktadır. G20

basitçe kadınların bakım emeği sorumluluklarını tanımının ötesine geçip, bakım yükünü kadın ve erkeklerin paylaşmasını teşvik edecek politikalar izlemeyi taahhüt etmelidir. Sosyal koruma politikalarının, hanehalkının ekonomik krizlerin neden olduğu yıkımı sınırlandırmak için benimsediği başa çıkma stratejilerinin kadın ve erkekler üzerine farklı yükler yıktığını görmesi gerekir. Bu göz önünde bulundurulmadığı takdirde var olan eşitsizlikler pekiştirilmiş olacaktır.

G20'nin, emek piyasasının toplumsal cinsiyete göre ayrıştırılma raddesini düşürecek yapısal değişikliklerde bulunmayı taahhüt etmesi ve bu politikaları oluştururken, kadınların sosyal korumanın esamesinin bile okunmadığı enformel faaliyetler de dahil olmak üzere daha güvencesiz istihdam biçimlerinde yoğun olarak çalıştığını açık bir dille kabul etmesi gerekmektedir.⁸⁷ G20 istihdam ve sosyal korumada toplumsal cinsiyet eşitliği taahhüt ettiyse de, bu hedefin gerçekleştirilebilmesi için toplumsal cinsiyet politikalarıyla ilgili daha ayrıntılı analizler devreye sokulmalıdır. Daha genel olarak ise, üye devletlerin sosyal koruma ve istihdam politikalarını önceleyecekleri yönündeki taahhütlerinin hayata geçirilmesi için ciddi derecede ilerleme kaydedilmelidir.

G20 ve Küresel Kalkınma

Küresel kalkınma, Seul'da 2010 yılında düzenlenen ve *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*'nın ilan edildiği zirveden sonra G20 gündeminin önemli maddelerinden biri haline gelmiştir.⁸⁸ Ekonomik kalkınma çerçevesi ilan edildikten sonra G20'nin gündemi, üye devletlerin kaygılarının ötesine geçen kaygıları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. G20'nin küresel kalkınmayı da faaliyet alanına dahil ederek G20'yi ekonomik politikaların küresel forumu haline getirmeye çalıştığı ileri sürülmüştür.⁸⁹ Öte yandan G20, dünyanın en az gelişmiş ülkelerinin doğrudan etkin bir temsil bulamadığı seçilmiş bir grup olarak kalmıştır.

Örneğin G20 başkanı, zirvelere genellikle Afrika'dan Afrika Birliği ve Afrika'nın Kalkınması için Yeni Ortaklık (NEPAD) örgütlerinden olmak üzere iki temsilciyi, Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği'nden (ASEAN) bir temsilciyi "misafir" olarak davet eder. Öte yandan bu temsilciler G20'nin zirve hazırlıklarına yeterince dahil edilmemiştir. G20 başkanı genelde hükümetlerle ve sivil toplumun bir kısmıyla bölgesel görüşmelerde bulursa da, bu görüşmelerin G20 politikalarını sistematik bir biçimde etkilediği söylenemez. Son yıllarda iş zirveleri (B20) G20 zirveleriyle üst üste geldi; bunun üzerine ticari faaliyetlerin zirve üzerindeki etkisinin artması şaşırtıcı olmadı. Bu nedenle, küresel büyüme gündemi için öne sürülen öncelikler, G20'nin ilgilendiği ekonomik politika alanlarına ilişkin edinilen tutumu genel anlamda takip etmektedir. Bu politika alanları arasında büyümeye odaklanmak, küresel dengesizlikleri ele almak ve sistemli risk tehlikesini idare etmek bulunmaktadır.⁹⁰

Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı'nda ekonomik kalkınma için oluşturulan genel gündem için dokuz başlık tanımlanmıştır: altyapı, insan kaynaklarının gelişimi, ticaret, yatırım ve istihdam yaratımı, gıda güvenliği, sosyal koruma, finansal tabana yayılma, yerli kaynakların harekete geçirilmesi (örn. vergi politikaları) ve bilgi paylaşımı.⁹¹ Bu temaların pek çoğu raporda tartışılan politika alanlarıyla denk düşen temalardır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili meseleler dahil olmak üzere gündeme getirilen pek çok mesele de G20'nin kalkınma gündemiyle örtüşmektedir. Şimdiye kadar Kalkınma Eylem Planı'nın öncelikleri altyapı ve gıda güvenliği olmuştur.

Seul Kalkınma Uzlaşısı'nda toplumsal cinsiyet eşitliğinden açıkça bahsedilmiş, G20'nin kalkınma ilkelerinin, "insan haklarını ilerletmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmesi"nin beklendiğini belirtilmiştir.⁹² Fakat belgede toplumsal cinsiyet meseleleri insan kaynakları gelişimiyle, özellikle de eğitim ve sağlıktaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle sınırlandırılmıştır. G20'nin Kalkınma Çalışma Grubu'nun Cannes ve Los Cabos gibi daha

sonra düzenlenen zirvelerdeki ilerleme raporları, toplumsal cinsiyet tartışmasına, kadınların toprak ve sermayeye erişimi ve kadınların tarımsal üretimdeki rolü meselelerini de dahil etmiştir.⁹³

Toplumsal cinsiyet eşitliği G20'nin kalkınma gündemi temaları arasında olsa da, toplumsal cinsiyet eşitliği *Seul Kalkınma Uzlaşısı*'nin dokuz başlığına sistematik olarak dahil edilmemiştir. Örneğin, kalkınma gündeminde altyapı önemli başlıklar arasındadır ancak farklı altyapı türleri kadın ve erkeklerin hayatı üzerinde farklı sonuçlar doğuracaktır. Komünal çeşme suyunun olması kadınlar için büyük fark yaratır; zira bu altyapı sayesinde günlük kullanım için gerekli suyun taşınmasında harcanan ücretsiz zaman azalır. Oysa G20 çerçevesinde altı çizilen altyapı türleri, ekonomik büyümeyi teşvik eden ancak toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmeyi ya da kadınların iş yükünü azaltmayı öncelik olarak görmeyen altyapı türleridir. Öte yandan bu iki altyapı türü arasında kesişimler olabilir. Ücretsiz hanehalkı emeği genelde büyüme hesaplamalarına dahil edilmez. Bu nedenle daha hızlı büyüme sağlaması beklenen altyapılara vurgu yapılması, insanların hayatında büyük fark yaratan ancak resmi büyüme rakamlarına yansımaya alanlara yatırım yapılmasının önüne geçecektir.⁹⁴

Gıda güvenliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi kritik alanlar dahil olmak üzere G20 üyesi devletlerin temel ekonomik gündemi, grupta olmayan ülkeler için de önem taşır. Örneğin, G20 ülkelerindeki finansal düzenleme reformunun, muhtemelen dünya çapında ülkelerin gıda güvenliği üzerinde etkisi olacaktır.⁹⁵ Büyük finansal oyuncuların vadeli emtia işlemleri piyasasına yatırımları, son on yılda gıda ve enerji ücretlerindeki dalgalanmalarla ilişkilendirilmiştir.⁹⁶ Önde gelen vadeli emtia işlemleri piyasaları; New York, Londra ve Chicago gibi kentler dahil olmak üzere G20 ülkelerinde bulunmaktadır ve bu piyasaların düzenlenmesinden içinde buldukları devletler sorumludur.

G20 bu piyasaların daha fazla denetlenmesinin önemli olabileceğini kabul etti ve bu amaçla çok sayıda çalışma için görevlendirmede bulundu. Buna rağmen durumda pek bir değişiklik olmadı; G20 finansal spekülasyon ve emtia fiyatları arasındaki ilişkilere şüpheli yaklaşıma devam etmektedir.⁹⁷ Son yıllarda küresel gıda fiyatlarında görülen ani yükselişin kadınlara özgü sonuçları olmuştur. Kadınlar yemek hazırlamak, gıda tedarik etmek ve bakıma muhtaç kişilere bakmakla sorumlu olduğundan, yüksek gıda fiyatları hanehalkı kaynaklarının ayarlanması yükünü beraberinde getirir ve genelde bu yük orantısız bir biçimde kadınların üzerine yıkılır.⁹⁸

G20 kalkınma gündemi, sürekli olarak Milenyum Kalkınma Hedefleri'ni yakalamanın önemini vurgular. Milenyum Kalkınma Hedefi (MKH), 2000 yılında Birleşmiş Milletler Genel Meclisi'nin Milenyum Zirvesi'ni takiben belirlenmiş sekiz kalkınma hedefinden oluşur. MKH'ler için bir zaman kısıtlaması var; hedeflerin 2015 yılına kadar yakalanması amaçlanmaktadır. 2015 hızla yaklaşırken dikkatler MKH'inden sonra ne geleceğine dönmüş; G20'nin 2013'teki Rus başkanlığı, MKH sonrası gündemin önemli bir odak noktası olduğunu ifade etmiştir.⁹⁹ Yeni çerçevenin gelecek yıllarda ekonomik kalkınmayı destekleyecek politika öncelikleri ile kaynak paylaşımı üzerinde etkisi olacağından, 2015 sonrası kalkınma gündemi stratejik bir angajman alanıdır.

MKH'ler toplumsal cinsiyet eşitliği meselesini bir radde de olsa ele almıştır. Üçüncü MKH, "toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadınları güçlendirmek" hedefindedir. Öte yandan, 3. MKH'ye göre ana hedef, eğitimdeki toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaktır. Oysa bu eşitsizlik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi

meselesinin sadece bir veçhesini oluşturur. Özellikle toplumsal cinsiyete odaklanan başka hedefler de bulunmaktadır. Örneğin 5. MKH, anne sağlığını iyileştirmeyi, anne ölüm oranlarını düşürmeyi hedefler. Anne ölümleri önemli bir meseledir; fakat 3. MKH ile birlikte bu hedef de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak adına göğüslenmesi gereken zorluklardan yalnızca biridir. G20 kalkınma gündemi, toplumsal cinsiyet eşitliği meselesinde pek çok açıdan dar bir bakış açısına sahiptir. Yukarıda tartışıldığı üzere, *Seul Kalkınma Uzlaşısı* da MKH'lerin vurguladığı eğitim ve sağlık alanlarındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine odaklanmıştır.

Mevcut durumda devam eden diğer süreçler, çevresel sürdürülebilirlik gibi kalkınmanın karşı karşıya olduğu meselelerle ilişkili olarak toplumsal cinsiyet eşitliği açısından daha zengin bir bakış açısının geliştirilebilmesine imkân sağlayabilir. 2012 Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (ya da genel adıyla “Rio+20”), konferansın sonuç bildirgesiyle tutarlı olacak şekilde sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) belirlenmesi için çağrıda bulundu.¹⁰⁰ *İstedığımız Gelecek* başlıklı Rio+20 sonuç belgesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ekonomik açıdan güçlenmesi meselelerini açıkça içeren bir sürdürülebilir kalkınma çerçevesi sunar.¹⁰¹ Belgede, sürdürülebilir kalkınmada kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesi için toplumsal cinsiyete duyarlı göstergelerin geliştirilmesi yönünde bir çağrıda bulunulmuştur. 2015 sonrası gündemiyle birlikte sürdürülebilir kalkınma hedefleri de geliştirilmekte, böylece kalkınma çerçevesine toplumsal cinsiyet eşitliği açısından daha kapsayıcı bir yaklaşımın dahil edilmesi imkanı söz konusudur.

Bundan sonra oluşturulacak kalkınma gündeminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin kapsayıcı bir biçimde ele alınabilmesi için, kadınların insan hakları, kadına yönelik şiddet ve üreme hakları ve sağlık alanlarının daha ayrıntılı ele alınması gibi çok çeşitli meselenin göz önünde bulundurulması gerekir. Ekonomi alanında ise toplumsal cinsiyet eşitliği açısından istihdam fırsatları, sosyal koruma, ücretsiz bakım emeği, mülk sahipliği (örn. toprak) ve finansal tabana yayılma göz önünde bulundurulması gereken önemli meselelerdir.

Temel ekonomik alanlarda toplumsal cinsiyet eşitliğindeki iyileşmelerin, kadınların güçlenmesi ile ilgili çeşitli göstergeler üzerinde bir etkisi olduğu gösterilmiştir. Örneğin, ev dışında ücretli istihdama, özellikle de nitelikli istihdama erişimin, kadınların kendi hayatları hakkında karar alabilmeleri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kadınların böylece kendi kararlarını alabildiği alanlar arasında hanehalkı gelirinin kullanımı, sağlıkla ilgili tercihte bulunabilme ve siyasete katılım gibi alanlar bulunmaktadır.¹⁰² G20, toplumsal cinsiyet eşitliği meselesini üstlenmekte kararlıysa, 2015 kalkınma gündemini belirleyecek süreçlerle ilişkili olarak bu meselelere dikkat çekmek durumundadır.

Sonuçlar

G20, sürekli olarak paylaşılan ve kapsayıcı bir büyüme taahhüdünde bulunsa da, politika önceliklerini geliştirirken ve küresel kalkınma gündemini belirlerken toplumsal cinsiyet eşitliğini neredeyse hiç göz önünde bulundurmamıştır. Bu durumun değiştiğine dair belirtiler var; ilk kez 2012 Los Cabos Zirvesi'nde toplumsal cinsiyet eşitliği taahhüdünde bulunulmuştur. Öte yandan, toplumsal cinsiyet eşitliği meselesinin kabulü, G20'nin politikalarıyla ilgili diğer fikirleri ile bütünleştirilmemiştir ve bu aşamada Los Cabos Zirvesi'ndeki atılımın sözde bir atılımdan ibaret olup olmadığını bilmek zor. Toplumsal cinsiyet eşitliği taahhüdünü gündemde tutmak ve anlamlı kılmak için sivil toplum örgütlerinin direktmesi gerekecektir.

Bu raporda, *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi*'nde ve sonraki G20 zirve ve süreçlerinde tespit edilen politika alanlarındaki toplumsal cinsiyet yanlılığı ihtimali tartışılmıştır. Söz konusu politika alanları arasında mali politikalar, para politikaları, küresel yeniden dengeleme, finansal düzenleme, ticaret, istihdam politikaları ve sosyal koruma yer almaktadır. Bu alanlarda politikaların nasıl oluşturulduğunun toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinde önemli etkileri olacağı bariz olsa da, küresel ekonomik yönetişimin geleceği göz önünde bulundurulduğunda, G20'nin mevcut yaklaşımının ne tür etkileri olacağını değerlendirmek ya da toplumsal cinsiyet eşitliğini sürece dahil etmek üzere kullanılacak bir mekanizma inşa edilmemiştir. Benzer endişeler G20'nin kalkınma yaklaşımı için de geçerlidir. G20 üyelerinin 2015 sonrası kalkınma gündemini şekillendirmede etkili olabileceği düşünüldüğünde bu durum bilhassa endişe vericidir.

Bu raporda sunulan değerlendirme ve analizden yola çıkarak birkaç somut tavsiyede bulunulabilir. Bu tavsiyelerin benimsenmesi halinde, toplumsal cinsiyet meselelerinin grubun tüm faaliyetleri ve politika öncelikleriyle bütünleştirilmesi yönünde önemli bir adım atılmış olacaktır. Dahası, G20'nin paylaşılan ve kapsayıcı bir büyüme hedefinin gerçekleştirilebilmesi için, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama taahhüdünün ciddiyetle beyan edilmesi elzemdir.

- (1) Toplumsal cinsiyet meselesinin G20 gündemiyle bütünleştirilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili bir G20 görev gücü oluşturulmalı ve bir Ekonomi Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile ilgili Araç Takımı inşa edilmelidir. Görev Gücü her zirvede G20'ye resmi olarak bir rapor sunmakla görevli olmalıdır. Ekonomi Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile ilgili Araç Takımı; G20'nin *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ve *Kalkınma Eylem Planı* bağlamında ilan ettiği paylaşılan ve kapsayıcı büyüme taahhüdüyle ilişkili olarak toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kaydettiği ilerlemeyi değerlendirmelidir. Görev gücü, G20'nin IMF gibi diğer uluslararası örgütler üzerindeki etkisini de incelemek ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili kaygıların, bu etkileşimler esnasında da gündeme getirilmesini ve politikaların koordinasyonu ile ilgili çalışmalara yansıtılmasını sağlamakla görevli olmalıdır.
- (2) Toplumsal cinsiyet eşitliğinin G20'nin iki ana politika çerçevesine daha kapsamlı bir biçimde yansıtılması temin edilmelidir. Bu çerçeveler, *Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ile *Kalkınma Eylem Planı*'dir. Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesi G20'nin ekonomi politikaları ve kalkınma gündemlerine eşit olmayan bir biçimde yansıtılmıştır. Bu mesele ele alındığı durumlarda da sadece eğitim, sağlık, tarımsal üretim ve belirli finansal tabana yayılma biçimleri gibi belli alanlara odaklanma eğilimi gösterilmiştir. Geniş tabanlı ekonomik güçlenmeyi, kaynaklara erişim ve ekonomik ve sosyal hakları da içeren, daha kapsamlı bir yaklaşım benimsenmelidir. G20, MKH sonrası sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliğini göz önünde bulundurmalıdır.
- (3) Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesi; IMF, OECD ve WTO gibi uluslararası örgütlerin G20 izleme faaliyetlerine de dahil edilmelidir. Hâlihazırda uluslararası örgütler, Karşılıklı Değerlendirme Süreci gibi faaliyetler aracılığıyla, G20'nin kaydettiği ilerlemeyi ve ekonominin mevcut durumunu değerlendirmekle görevlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği göstergeleri ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların analizi bu sürece dahil edilmeli ve G20'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmedeki başarısını ölçmek üzere kullanılmalıdır.

(4) G20'nin kaydettiği ilerleme ile uluslararası çapta kaydedilen ilerlemenin değerlendirilmesi için mevcut toplumsal cinsiyet eşitliği göstergeleri kullanılmalı ve yeni göstergeler geliştirilmelidir. G20'nin politikalarını analiz etmek ve daha fazla çalışmada bulunması gereken alanları tespit etmek üzere kullanabileceği çok sayıda toplumsal cinsiyet eşitliği göstergesi bulunmaktadır. Buna ek olarak, örneğin kadına yönelik şiddetle ilgili güvenilir istatistikler gibi belirli alanlarda birbiriyle karşılaştırılabilir bilgiler mevcut değildir. G20, diğer uluslararası örgütlerle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliği göstergelerini geliştirmek için gerekli kaynakları harekete geçirmekte önemli bir rol oynamalıdır.

(5) Ekonomi Politikaları ve Toplumsal Cinsiyet ile ilgili Araç Takımı ve G20'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmekle nasıl sorumlu tutulabileceği konularında ana paydaşlara danışılan bir süreç başlatılmalıdır. Sivil toplum, ulusal ve uluslararası örgütler ile toplumsal hareketler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi için baskıda bulunmuş ve bu konuda gerçek kazanımlar elde etmiştir. G20 ve ilgili paydaşlar arasında gerçekleştirilecek bir danışma süreci; toplumsal cinsiyet eşitliğinin grubun politika çerçevesine dahil edilmesini kolaylaştıracak, daha fazla katılım ve hesap verilebilirliği temin ederek uygulamada gelişme kaydedilmesine vesile olacaktır.

Son Notlar

¹ www.whitehouse.gov/the_press_office/Fact-Sheet-Creating-a-21st-Century-International-Economic-Architecture (erişim tarihi Şubat 2013).

² Kulik, Julia. 2012. "Where were the women at the G20 Los Cabos Summit? They finally arrived." ["G20 Los Cabos Zirvesi'nde kadınlar neredeydi? Sonunda geldiler."] G20 Bilgi Merkezi. Monk School of International Affairs, University of Toronto, Kasım 2012. www.g20.utoronto.ca/analysis/121129-kulik-women.html (erişim tarihi Şubat 2013).

³ Kharas, Homi ve Domenico Lombardi. 2012. "The group of twenty: origins, prospects, and challenges for global governance." ["Yirmiler grubu: küresel yönetişimin kökenleri, beklentileri ve zorlukları"] Washington DC: The Brookings Institute.

⁴ G7; ABD, Kanada, Japonya, Birleşik Krallık, Almanya, Fransa ve İtalya'dan oluşmaktaydı; G8'de ise bu ülkelerin yanı sıra Rusya bulunmaktadır.

⁵ Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Kore, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Türkiye, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri halihazırda G20 üyesi olan ülkelerdir.

⁶ Bakınız Ibbitson, John ve Tara Perkins. 2010. "How Canada made the G20 happen." The Globe and Mail, Friday, June 18th. <http://www.theglobeandmail.com/news/world/how-canada-made-the-g20-happen/article4322767> (erişim tarihi Şubat 2013).

⁷ Kharas ve Lombardi (2012).

⁸ G20 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi, G20 Pittsburgh Zirvesi, Eylül 2009.

⁹ *The Seoul Summit Document*, G20 Seul Zirvesi, Kasım, 2010.

¹⁰ *Building Our Common Future: Renewed Collective Action for the Benefit of All* [*Ortak Geleceğimizi İnşa Etmek: Herkesin Yararına Yeniden Kolektif Eyleme Geçmek*], G20 Cannes Zirvesi, Kasım 2011.

¹¹ G20 Liderler Bildirisi, G20 Los Cabos Zirvesi, Haziran 2012.

¹² G20 Liderler Bildirisi, G20 Los Cabos Zirvesi, Haziran 2012.

¹³ Kulik, Julia. 2012. “Where were the women at the G20 Los Cabos Summit? They finally arrived.” [“G20 Los Cabos Zirvesi’nde kadınlar neredeydi? Sonunda geldiler.”] G20 Bilgi Merkezi. Monk School of International Affairs, University of Toronto, Kasım 2012.
www.g20.utoronto.ca/analysis/121129-kulik-women.html (erişim tarihi Şubat 2013).

¹⁴ Bildirilerin İngilizce versiyonları ve Cannes Büyüme ve İstihdam için Eylem Planı Toronto Üniversitesi’nin ilgilendiği G20 Bilgi Merkezi’nin websitesinden bulunabilir, www.g20.utoronto.ca.

¹⁵ Bu kadınlar arasında 19 üye ülkenin devlet başkanlarının yanı sıra Avrupa Birliği’ni temsil eden Avrupa Komisyonu başkanı da bulunmaktadır. Bu raporun yazıldığı sırada devlet başkanları kadın olan ülkeler, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Almanya ve Kore’dir.

¹⁶ Crane, Helen. “A quarter of G20 countries have less than 10% women leaders.” [“G20 ülkelerinin dörtte birinde kadın liderlerin oranı yüzde 10’dan az”] *The Guardian* (gazete). 7 Ocak, 2013.

¹⁷ <http://www.g20civil.com/shepateam/shepateam-list.php> (erişim tarihi Şubat 2013). Metinde alıntılanan rakamlar, uluslararası örgütlerin “şerpalarını” içermemektedir.

¹⁸ Bu araçsal argüman, Dünya Bankası tarafından, toplumsal cinsiyet eşitliğine odaklanan 2012 Dünya Bankası Kalkınma Raporu’nda ileri sürülmüştür. Raporla toplumsal cinsiyet eşitliğinin “ekonomide akılcılık” demek olduğu belirtilmiştir. Dünya Bankası. 2012. *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma: Dünya Kalkınma Raporu 2012*. Washington, DC: Dünya Bankası.

¹⁹ Bakınız www.imf.org/external/np/exr/facts/g20map.htm (erişim tarihi Şubat, 2013).

²⁰ *G20 Toronto Zirvesi Bildirisi*, G20 Toronto Zirvesi, Haziran 2010.

²¹ *G20 Toronto Zirvesi Bildirisi*, G20 Toronto Zirvesi, Haziran 2010.

²² Örneğin, bakınız Los Cabos Büyüme ve İstihdam Eylem Planı, G20 Los Cabos Zirvesi, Meksika, Haziran 2012.

²³ Suudi Arabistan mali politika taahhütlerinde konsolidasyondan ya da borç azaltmaktan bahsetmemiştir. Borcu GSYH’ya oranla düşük olan Avustralya gibi ülkeler bile borç oranlarını düşürmeyi kabul etti. G20 Üyelerinin Politika Taahhütleri, G20 Los Cabos Zirvesi, Meksika, Haziran 2012.

²⁴ *Cannes Büyüme ve İstihdam için Eylem Planı*. G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

²⁵ Heise, Arne ve Hanna Lierse. 2011. “Budget consolidation and the European social model: the effects of European austerity programs on social security systems.” [“Bütçe konsolidasyonu ve Avrupa’nın sosyal modeli: Avrupa’nın kemer sıkma politikalarının sosyal güvence sistemleri üzerindeki etkileri”] Berlin’deki Friedrich Ebert Stiftung için hazırlanan çalışma.

²⁶ Budlender, Debbie ve Guy Hewitt. 2002. *Gender Budgets Make Good Cents: Country Studies and Good Practice*. [Toplumsal Cinsiyet Bütçeleri Kazandırır: Ülke Çalışmaları ve İyi Örnekler] Londra: Milletler Topluluğu Sekreterliği.

²⁷ Bakınız, örneğin, M. Luxton. 2006. “Friends, neighbours, and community: a case study of the role of informal caregiving in social reproduction,” [“Arkadaşlar, komşular ve topluluk: enformel bakım emeğinin toplumsal yeniden üretim üzerindeki rolüne ilişkin bir vaka çalışması”] K. Bezanson ve M. Luxton, ed. *Social Reproduction* Montreal: McGill-Queen’s University Press.

²⁸ Bakınız, örneğin, *The Impact on Women of the Budget 2012* [2012 Bütçesinin Kadınlar üzerindeki Etkisi], Londra: Women’s Budget Group. Raporlarla kaynakların bir listesi için Women’s Budget Group’un [Kadınların Bütçesi Grubu] websitesini ziyaret ediniz <http://www.wbg.org.uk> (erişim tarihi Şubat, 2013).

²⁹ Elson, Diane. 2012. “Women are paying the price for economic austerity.” [“Ekonominin kemek sıkma politikalarının bedelini kadınlar ödüyor”] *The Conversation*, Ekim 12.

³⁰ G20 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi, G20 Pittsburgh Zirvesi, Eylül 2009.

³¹ Genel fiyat seviyesinin gerçek anlamda istikrarlı olması için enflasyonun sıfır olması gerekir- yani ortalama fiyat seviyesi zaman içinde değişmez.

³² Kısıtlı para politikası tutumlarının sonucu olan enflasyon düşüklüğü, uzun vadede kadınların istihdamının erkeklere oranla daha yavaş artmasıyla ilişkilendirilebilir. Braunstein, Elissa ve James Heintz. 2008. “Gender bias and central bank policy: employment and inflation reduction.” [“Toplumsal cinsiyet yanlılığı ve merkez bankası politikası: istihdam ve enflasyon düşüklüğü”] *International Review of Applied Economics*, 22(2): 173-86.

³³ Tachtamanova, Y. ve E. Sierminska. 2009. “Gender, monetary policy, and employment: the case of nine OECD countries.” [“Toplumsal cinsiyet, para politikası ve istihdam: dokuz OECD ülkesindeki durum”] *Feminist Economics* 15(3): 323–353.

³⁴ Seguino, Stephanie VE James Heintz. 2012. “Monetary tightening and the dynamics of U.S. race and gender stratification.” [“Sıkı para politikaları ve ABD’de ırk ve toplumsal cinsiyet tabakalaşması dinamikleri”] *American Journal of Economics and Sociology*, 71(3): 603-38.

³⁵ IMF. 2012. *Global Prospects and Policy Challenges* [Küresel Beklentiler ve Politika Zorlukları]. G-20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları Toplantısı, Meksiko, 4-5 Kasım.

³⁶ IMF (2012).

³⁷ G20’nin para politikalarına yaklaşımı; faiz oranlarını kullanarak düşük enflasyon seviyelerini hedeflemek, ülkeler arası finansal akışların serbestliğini temin etmek ve dalgalı kur oranlarına sahip olmak olarak özetlenebilir. Döviz kuru oranlarını yönetmek veya finansın küresel dolaşımına kısıtlama getirmek gibi farklı para politikası yaklaşımları da mümkün.

³⁸ Bakınız, örneğin, *The Seoul Summit Document*, G20 Seul Zirvesi, Kasım, 2010.

³⁹ Örneğin, Cannes Zirvesi’nin belgeleri Çin’i öne çıkarmış, döviz kuru oranlarının esnekliği meselesini gündeme getirmiştir. *Cannes Büyüme ve İstihdam için Eylem Planı*, G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

⁴⁰ Tartışma için bakınız Ocampo, Jose Antonio. 2012. “The Federal Reserve and the currency wars” [“ABD Merkez Bankası ve kur savaşları”]. Project Syndicate. www.project-syndicate.org

syndicate.org/commentary/mantega-fed-ecb-monetary-quantitative-easing-by-jose-antonio-ocampo (erişim tarihi Şubat, 2013).

⁴¹ Seguino, Stephanie 2005. "Gender inequality in a globalizing world." ["Küreselleşen dünyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği"] *Gender Equality: Striving for Justice in an Unequal World [Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Eşit Olmayan Bir Dünyada Adaleti Aramak]* raporunun sunulduğu UNRISD Konferansında sunulan makale, Cenevre: UNRISD. Şu adresten erişilebilir: SSRN: <http://ssrn.com/abstract=765525> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.765525>

⁴² G20 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi, G20 Pittsburgh Zirvesi, Eylül 2009.

⁴³ Ticaret dengesi, ihrac edilen malların değeri ile ithal edilen malların değeri arasındaki farktır. Ülkenin ticari açığı varsa, ithalatın değeri ihracatın değerini aşmıştır. Cari işlemler dengesi (açığı ya da fazlası), dış ticaret dengesi (ihracattan az ithalat) ve diğer kısa vadeli sınır ötesi ödemeleri (örneğin faiz ödemelerini) içerir. ABD’de cari işlemler açığının nedeni dış ticaret açığıdır. ABD’nin ürettiğinden fazla tüketmesi için yabancı tasarruflara ihtiyacı vardır; yani cari işlemler açığını finanse edecek ("sermaye hesabı"nda) finansal akışlar gereklidir.

⁴⁴ Rajan Raghuram. 2010. *Fault Lines: How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy [Fay Hatları: Saklı Çatlaklar Hâlâ Dünyayı Tehdit Ediyor]*. Princeton University Press. Ayrıca bakınız: Bernanke, Ben S., Carol Bertaut, Laurie Pounder DeMarco ve Steven Kamin. 2011. "International capital flows and the return to safe assets in the United States, 2003-2007" ["Uluslararası sermaye akışları ve Amerika Birleşik Devletleri’nde güvenli varlıklara dönüş, 2003-2007"] International Finance Discussion Paper No. 1014. Washington, DC: Board of Governors of the Federal Reserve System.

⁴⁵ Ödemeler dengesi açık veren ülkeler, ticareti yapılabilir sektörlerdeki üretimlerini (yani ihracata yönelik üretim yapan şirketler ile yurtdışından ithal edilen mallarla rekabet eden firmalar) arttırabilir; fazla veren ülkeler de ticareti yapılamaz faaliyetlere ağırlık verebilir.

⁴⁶ IMF. 2012. *Global Prospects and Policy Challenges. Meeting of G-20 Finance Ministers and Central Bank Governors*, Meksiko, 4-5 Kasım.

⁴⁷ BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, sera gazı salınımı konusunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eşit olmadığını net bir biçimde kabul etmektedir. <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf> (erişim tarihi Şubat 2013).

⁴⁸ G20 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi, G20 Pittsburgh Zirvesi, Eylül 2009.

⁴⁹ Örneğin bakınız: Stiglitz, Joseph. 2000. "Capital market liberalization, economic growth, and instability" ["Sermaye piyasasının serbestleşmesi, ekonomik büyüme ve istikrarsızlık"]. *World Development* 28(6): 1075-86. Stiglitz, Joseph. 2008. "Reversal of fortune." *Vanity Fair*. Ekim.

⁵⁰ Helleiner, Eric. 2012. "The limits of incrementalism: the G20, the FSB, and the international regulatory agenda." ["Arttırmacılığın sınırları: G20, FSB ve uluslararası düzenleme gündemi"] *Journal of Globalization and Development*, 2(2): 11. Makale.

⁵¹ Finansal Sistemi Güçlendirme Bildirisi, G20 Londra Zirvesi, Nisan 2009. Mali İstikrar Kurulu’nda (FSB) G20 üyelerinin yanı sıra, Hong Kong, Hollanda, Singapur ve İsviçre gibi önemli finans merkezlerinin temsilcileri de bulunmaktadır. FSB’de Uluslararası Denkleştirme Bankası, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ve Avrupa Merkez Bankası gibi uluslararası örgütlerden de temsilciler bulunmaktadır.

⁵² “Likit” varlıklar, hemen satılıp nakde çevrilebilecek (ya da var olan borçlara karşılık kullanılabilir) varlıklardır. Bankanın “likiditesi”, likit varlıkların diğer varlıklara oranını ifade eder. Örneğin, uzun vadeli borçlar likit varlıklar değildir, nakit rezervleri ise son derece likittir.

⁵³ G20 Sivil. 2012. “Mapping G20 decisions implementation: how G20 is delivering on the decisions made.” G20 Sivil (C20) Raporu. Rapora şuradan erişebilirsiniz: <http://g20civil.com/newsg20/1325/> (erişim tarihi Şubat, 2013). Basel III’nin pek çok ilkesi bu raporun yazıldığı esnada geliştirilmiş, ancak ulusal seviyede tam anlamıyla uygulamaya konulmamıştır. Bakınız www.bis.org/publ/bcbs232.pdf (erişim tarihi Şubat, 2013).

⁵⁴ *G20 Coherent Conclusions for the Management of Capital Flows Drawing on Country Experiences*, [*Sermaye Akışlarının Ülke Deneyimlerine göre Yönetilmesi için Yapılan Çıkarımlar*] G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

⁵⁵ Stiglitz, Joseph. 2000. “Capital market liberalization, economic growth, and instability” [“Sermaye piyasasının serbestleşmesi, ekonomik büyüme ve istikrarsızlık”]. *World Development* 28(6): 1075-86.

⁵⁶ Helleiner (2012); G20 Civil (2012).

⁵⁷ Griesgraber, Jo Marie. 2012. “What is the financial stability board (FSB)? Why does it matter?” G20 Güncellemesi. Sayı #14. Berlin: Heinrich Böll Stiftung.

⁵⁸ Helleiner (2012).

⁵⁹ Lee, Kye Woo ve Kisuk Cho. 2008. “Female labour force participation during economic crises in Argentina and the Republic of Korea” [“Arjantin ve Kore Cumhuriyeti’nde ekonomik krizler sırasında kadınların işgücüne katılımı”]. *International Labour Review*, 144(4): 423-50.7

⁶⁰ Lee ve Cho (2008).

⁶¹ Grown, Caren ve Emcet Tas. 2010. “Gender equality in the U.S. labor markets in the “Great Recession” of 2007-2010” [“2007-2010 yılları arasındaki ‘Büyük Durgunluk’ sırasında ABD emek piyasalarında toplumsal cinsiyet eşitliği”]. Ön Makale. Washington, D.C.: American University.

⁶² *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*. G20 Seul Zirvesi, Kore, Kasım 2010.

⁶³ G20 belgeleri çok küçük işletmelerde serbest çalışan kadınları kadın girişimciler olarak gören bir dil kullanma eğilimi göstermektedir. Bakınız, örneğin, *Global Partnership for Financial Inclusion Report to Leaders* [*Liderler için Finansal Tabana Yayılma Küresel Ortaklığı Raporu*] G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

⁶⁴ Heintz, James ve Radhika Balakrishnan. 2012. “Debt, power, and crisis: social stratification and the inequitable governance of financial markets,” [“Borç, iktidar ve kriz: toplumsal tabakalaşma ve finansal piyasaların haksız idaresi”] *American Quarterly*, 64(3): 387-409.

⁶⁵ Inzunza, Adriana. 2012. “The current banking system: for whom and what purpose.” [“Mevcut bankacılık sistemi: kim ve ne için.”] G20 Güncellemesi. Sayı #13. Berlin: Heinrich Böll Stiftung.

⁶⁶ Mikrofinans ve kadınların ekonomik açıdan güçlenmesine ilişkin bir literatür taraması için bakınız Kabeer, Naila. 2009. *Women’s Control Over Economic Resources and Access to Financial Resources Including Micro Finance* [*Kadınların Ekonomik Kaynaklar üzerindeki Kontrolü ve Mikrofinans da dahil olmak üzere Finansal Kaynaklara Erişimi*]. *2009 World Survey on the Role of Women in Development* [*Kadınların Kalkınmadaki Rolü üzerine 2009 Dünya Araştırması*]. Ekonomik ve Toplumsal

İlişkiler Departmanı, Kadınların İlerlemesi Bölümü (artık BM-Kadın'ın bir parçasıdır), New York: Birleşmiş Milletler.

⁶⁷ *Declaration of the Summit on Financial Markets and the World Economy*. [Finansal Piyasalar ve Dünya Ekonomisi Zirvesi Bildirgesi] G20 Washington DC Zirvesi, Kasım 2008.

⁶⁸ G20; WTO, OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ve UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) örgütlerine G20'nin ticaretle ilgili taahhütlerini izlemeleri yönünde çağrıda bulunmuştur. Örneğin Toronto Zirvesi Bildirgesi ile sonraki zirve belgelerine (G20 Toronto Zirvesi Bildirgesi, G20 Toronto Zirvesi, Haziran 2010) bakınız.

⁶⁹ G20 Ticaret ve Yatırım Tedbirleri ile ilgili Raporlar (Mayıs ortasından Ekim orasına kadar); WTO Genel Müdürlüğü, OECD Genel Sekreterliği ve UNCTAD Genel Sekreterliği tarafından yayınlanan raporlar, Ekim 2012.

⁷⁰ WTO 2012. *Report on G-20 Trade Measures [G-20 Ticaret Tedbirleri Raporu] (Mayıs ortasından Ekim ortasına kadarki raporlar, 2012)*. Cenevre: Dünya Ticaret Örgütü.

⁷¹ Sivil G20 (2012).

⁷² *World Trade Organization 2012 Annual Report [Dünya Ticaret Örgütü 2012 Yıllık Raporu]*. Cenevre: WTO. s. 22.

⁷³ Bakınız, örneğin, *G20 Liderler Bildirgesi*, G20 Los Cabos Zirvesi, Haziran 2012.

⁷⁴ Seguino (2005). Ayrıca bakınız: Seguino, Stephanie. 2000. "Gender inequality and economic growth: a cross-country analysis." ["Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ekonomik büyüme: ülkeler arası bir analiz"] *World Development* 28(7): 1211-30.

⁷⁵ G20 Liderler Bildirgesi, G20 Los Cabos Zirvesi, Haziran 2012.

⁷⁶ Milberg, William. 2004. "The changing structure of trade linked to global production systems: what are the policy implications?" ["Ticaretin küresel üretim sistemleriyle ilişkili olarak değişen yapısının politika açısından sonuçları"] *International Labour Review* 143(1-2): 45-90.

⁷⁷ İstihdam yaratma meselesi Londra'da düzenlenen G20 zirvesinde vurgulanmıştı. Zirvede istihdamın artması için makroekonomik politikaların kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştu (İyileşme ve Reform için G20 Eylem Planı, G20 Londra Zirvesi, Nisan 2009). *G20 Güçlü, Sürdürülebilir ve Dengeli Büyüme Çerçevesi* ise sosyal korumaya pek değinmemekte, gerektiğinde sosyal güvenlik ağlarının geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir (G20 Pittsburgh Zirvesi, Eylül 2009).

⁷⁸ *Building Our Common Future: Renewed Collective Action for the Benefit of All [Ortak Geleceğimizi İnşa Etmek: Herkesin Yararına Yeniden Kolektif Eyleme Geçmek]*, Nihai Bildirge, G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

⁷⁹ ILO [Uluslararası Çalışma Örgütü]. 2012. *ILO'nun G20 İstihdam Görev Gücü'ne yazdığı bi Not*. Cenevre: Uluslararası Çalışma Örgütü.

⁸⁰ Örneğin, bakınız L20. 2012. *The Labor 20 Input to the Russian Presidency in the G20 [G20'nin Rusya Başkanlığı sırasında Emek 20'nin verdiği Destek]* www.ituc-csi.org/IMG/pdf/en_1211_120tog20_process_je_draft_rev02.pdf (erişim tarihi Şubat 2013).

⁸¹ Evans, John. 2012. "Employment and the Los Cabos Summit." ["İstihdam ve Los Cabos Zirvesi"] G20 Güncellemesi. Sayı #13. Berlin: Heinrich Böll Stiftung.

⁸² *The Labour 20 Input to the Russian Presidency in the G20 [G20'nin Rusya Başkanlığı sırasında Emek 20 Katkısı]*, www.itucssi.org/IMG/pdf/en_1211_I20tog20_process_je_draft_rev02.pdf (erişim tarihi Şubat, 2013).

⁸³ *Building Our Common Future: Renewed Collective Action for the Benefit of All [Ortak Geleceğimizi İnşa Etmek: Herkesin Yararına Yeniden Kolektif Eyleme Geçmek]*, Sonuç Bildirgesi, G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011.

⁸⁴ Bakınız örneğin, G20 Cannes Zirvesi'nde üye devletlerin beyan ettiği politika taahhütleri, Fransa, Kasım 2011. Sosyal korumalar ve istihdamla ilgili politikaların pek çoğu “yapısal dönüşüm” başlığı altında listelenmiştir.

⁸⁵ Danışma grubu, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından Dünya Sağlık Örgütü'nün de katkılarıyla oluşturulmuştur. ILO. 2012. *Social Protection Floor for a Fair and Inclusive Globalization [Adil ve Kapsayıcı bir Küreselleşme için Asgari Sosyal Koruma]*. Cenevre: Uluslararası Çalışma Ofisi.

⁸⁶ ILO. 2012. *Social Protection Floor for a Fair and Inclusive Globalization [Adil ve Kapsayıcı bir Küreselleşme için Asgari Sosyal Koruma]*. Cenevre: Uluslararası Çalışma Ofisi.

⁸⁷ ILO. 2012. *Social Protection Floor for a Fair and Inclusive Globalization [Adil ve Kapsayıcı bir Küreselleşme için Asgari Sosyal Koruma]*. Cenevre: Uluslararası Çalışma Ofisi.

⁸⁸ *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*, G20 Seul Zirvesi, Kasım 2010.

⁸⁹ Kharas ve Lombardi (2012)

⁹⁰ Kharas ve Lombardi (2012); *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*, G20 Seul Zirvesi, Kasım 2010.

⁹¹ Sosyal koruma politikaları “dirençli büyüme” başlığı altında ele alınmıştır. *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*, G20 Seul Zirvesi, Kasım 2010.

⁹² *Paylaşılan Büyüme için Seul Kalkınma Uzlaşısı*, G20 Seul Zirvesi, Kasım 2010, sayfa 3.

⁹³ *Kalkınma Çalışma Grubu 2011 Raporu*, G20 Cannes Zirvesi, Fransa, Kasım 2011 ve *Kalkınma Çalışma Grubu 2012 İlerleme Raporu*, G20 Los Cabos Zirvesi, Meksika, Kasım 2012.

⁹⁴ Teoride gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) hesabına, hanehalkının tükettiği malları üreten ücretsiz emeğin ve yakacak ve su temin etmek üzere harcanan zamanın da dahil edilmesi gerekir. Fakat bu katkıların doğru bir biçimde hesaplanması çok zordur. GYSH hesabına, çocuk bakımı gibi hizmetlerin üretiminde sarf edilen haneçi emek açıkça dahil edilmemektir.

⁹⁵ Frenk, David. 2010. “Commodity speculation.” [“Emtia Spekülasyonu”] G20 Güncellemesi. Sayı #2. Berlin: Heinrich Böll Stiftung.

⁹⁶ Vadeli işlemler piyasası, bireylerin (veya kurumların), bir malı gelecekte belli bir fiyata satmak veya satın almak için anlaşmaya varmak üzere irtibata geçmesidir. Vadeli işlem sözleşmelerinde yatırımda bulunanların, dayanak olan fiziki metalar ile ilgili somut bir ekonomik çıkarı olmayabilir. Vadeli işlemler fiyatlarındaki değişikliklerin, metaların gerçek peşin fiyatını değiştirdiği ortaya konmuştur. Finansal yatırımlar ile emtia fiyatları arasındaki bağlantılarla ilgili bir tartışma için bakınız Ghosh, Jayati, James Heintz, ve Robert Pollin. 2012. “Speculation on commodities futures markets and destabilization of global food prices: exploring the connections.” [“Vadeli emtia işlemleri

piyasalarındaki spekülasyon ile küresel gıda fiyatlarının istikrarsızlaşması arasındaki ilişkiyi incelemek”] *International Journal of Health Services*, 42(3): 465-83.

⁹⁷ G20 Emtia Çalışma Grubu, vadeli emtia işlemleri piyasalarındaki spekülasyonun ani yükselişe geçtiğini ve bununla beraber, gıda ve enerji fiyatlarının yükseldiğini kabul etmiştir. Çalışma grubuna göre, “daha fazla yatırımcının katılımı bazen emtia fiyatlarındaki dalgalanmaları etkilemiştir” (s. 6) ancak “finansal yatırımcıların emtia fiyatları üzerindeki etkisine dair değerlendirmeler yetersizdir” (s.6). G20 Emtia Çalışma Grubu. 2011. *Report of the G20 Study Group on Commodities under the chairmanship of Mr. Hiroshi Nakanso* [Sayın Hiroshi Nakanso liderliğinde hazırlanan G20 Emtia Çalışma Grubu Raporu]. 20’ler Grubu.

⁹⁸ Holmes, Rebecca, Nicola Jones ve Hannah Marsden. 2009. “Gender vulnerabilities, food price shocks and social protection responses” [“Toplumsal cinsiyete göre değişen kırılganlıklar, gıda fiyatı şokları ve sosyal politika tepkileri”] Arkaplan notu. Londra: Denizaşırı Kalkınma Enstitüsü. www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/4287.pdf (erişim tarihi Şubat 2013).

⁹⁹ *Priorities of Russia’s G20 Presidency in 2013* [Rusya’nın 2013’deki G20 Başkanlığının Öncelikleri], www.g20.org/docs/g20_russia/priorities.html (erişim tarihi Şubat, 2013).

¹⁰⁰ sustainabledevelopment.un.org (erişim tarihi Şubat, 2013).

¹⁰¹ Birleşmiş Milletler. 2012. İstedığımız Gelecek. Genel Meclis’in 66/288 sayılı Kararı, New York. www.uncsd2012.org/thefuturewewant.html.

¹⁰² Kabeer, Naila. 2013. “Paid work, women’s empowerment, and inclusive growth: transforming the structures of constraint.” [“Ücretli emek, kadınların güçlenmesi ve kapsayıcı büyüme: kısıtlayıcı yapıları dönüştürmek”] New York: BM-Kadın.